

UKINIKAS

lietuviszkas laikrasztis paskirtas reikalams ukinikų

iszeina Tilžeje syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijo su prisiuntimu kopertose 6 rubl. su perneszimu per rubėzių arba per rankas imant nuo perkupėzių 3 rubl.; Prusnos su prisiuntimu 4 mark.; Amerikoje ir kitur 5 mark.

Apgarsinimai „UKINIKE“ kasztuoja už kiekvieną ketvirtai dalitą eilutę smulkiu rasztu spausta 20 pfen. arba 10 kap., priimami „Ukinjko“ iszleistuveje Tilžeje (Tilsit, Ostpreussen).

Italpa: Paaiszkinimas. — Ar javų auginimas visuomet užsimokės? — Gaidys ir Žemėziugas, Pažerių Vincas. — Paaisziniai anglimis, J — tis. — Lietuvos istorija, Lietuvos vaikas. — Pramanyti mėsžlai, padedantiejie pasileisti maistams, ir žaliejie mėsžlai, J. St. Augys. — Gyvulių ligos, Gr. — Mėlynasis spuogas (karbunkulas) pas žmogų, Gr. — Žinios isz Lietuvos. — Žinios isz svetimų szalių. — Visokios žinios. — Naudingi pamokinimai. — Politika. — Turgavietės. — Apgarsinimai.

Paaiszkinimas.

Nuo 20 dienos Rugsejo mano spaustuve persikele in Tilže, todėl rankraszczius, laiszkus su pinigais ir su kitais reikalais reikia siusti in redyste „Varpo“ ir, Ukininko“ ant szio adreso:

Vogel, Tilsit (Ostpr). Buchdruckerei Hohe Strasse № 93.

Niekumet nedet ant adreso vardo Woskos, nes jis prie spaustuves visai jau nepriklauso.

M. Jankus.

Ar javų auginimas visuomet užsimokės?

Dažnai ukinikams prisieina girdėti apie visokius tolimus, užjurinius krasztus, kame ne tiktai kad užtenkancziai javų del savo reikalo priauga, bet dar, jog isz ten javai yra siuncziami į Europos ponystes, kaip tai: į Angliją, Francuziją, Vokietiją ir į Italiją. Pirmiaus to nebudavo. Tokie užjuriniai krasztai, kaip: Amerika, Australija, Indijos mažai tebuvo užgiveti, o per tą ir dideli žemės plotai be iszdurbimo gulėdavo. Bet žmonių daugumas pradėjo ten didintėsi, o labjausiai per tą, jog isz Vokietijos, Anglijos, Ispanijos ir isz kitų Europos ponysezių daug-

mas ten žmonių nuvažėjo, o labjausiai į Ameriką. Dyvų — dyvai apie tą buvo pasakojama; kokių ten turtus Amerikoje už dyką galima gauti, ir buk ten duoda tiek žemės, kiek vien kas nori. Tada ir ėjo ten skubiatikiai, lengvo uždarbio-ieszkan-tiejie, ėjo jie į nežinomą sav krasztą. Isz tikro, žemė ten buvo, bet tik ne tokė, kaip pas mus: arba miszkai nepereinamiejie, arba stepai, ant kurių žmogus dar ne buvo buvęs — va ką atrado iszeiviai. Rėda iszskirdavo tokios žemės gabalą, bet ir už jį reikdavo primokėti. Toks apturėtojas turėdavo lauką nuo kelmų nurauti, vandenį nuleisti, iszsibudavoti, galvijus ir padarines pirkti. Jaigu truputį graszio turėjo — tada jam ėjo lengviaus, bet del daugumo iszeivių vos-nevos isztekdavo pinigų ant atkeliavimo į Ameriką, kame ant jų pribuvimo laukdavo pulkai tenbuvinių gyventojų, idant atejunus prie sunkiausio darbo prijungti. Amerikonai labai budavo linksmi, jai jiems pribudavo darbinikas taip didžiai reikalingas, todėl jie siųsdavo į Europą visokius prikalbinėtojus, idant tie prikalbinėtu biednesniuosius jai tik stiprus žmonės del iszsikėlimo už jurių; viską jiems prižadėdami, bet nieko neiszpildidami.

Tokiu tai budu desėtkos, tukstancziai, milijonai į tolimus krasztus iszkeliavo ir netrukus — apleisti Amerikos laukai, kruvinu iszeivių prakaitu laistiti, didelius vaisius pradėjo iszduoti. Tie vaisiai ant vietos nerasdami pirkejų, pradėjo bruk-

tėsi į krasztus, kuriuos augszeziaus esame priminę. Ir kas-gi tada atsitiko? Sename mūsų sviete yra krasztai, kuriuose taip mažai javų teuždera, jog jie yra priversti pirkti javus ir miltus nuo kitų, kame vel javų yra daugiau, ne kiek anų del gyventojų reikia. Nuo senų senovės jau taip buvo užvesta, jog krasztai per daug javų turintieji išsiųsdavo juos į krasztus jų reikalaujencius, patys iš ten sav imdami visokius užjuričius tavorus, arba daigtus, kurių patys neturėjo. Tai-gi tai ir buvo majnas tavoro ant tavoro: už javus gaudavo cukrų, kavą, viną, visokes gelumbės, drobės ir t. t. Nes norint javus ant pinigų išmainydavo, o už kitus tavorus taip-pat pinigais buvo mokama, vienok vis-gi tas buvo mainas daigtų, kaip del vienu, taip ir del kitų naudingas. Ir visiems gerai klojosi. Iš Vengrijos, Gudijos, Lenkijos ir Lietuvos javai francuzų, anglionų ir vokiečių buvo perkami, o nes gerai už juos mokėdavo, tai ir gerai ukinėjams klojosi. Bet sztai netikėtina iš Amerikos raudasi prieszas, kurs pradeda į Europą siųsti gražius javus, o kas dar svarbiaus, tai pigiaus, kaip mes parduodavome, o per tą, netrūkus javų, preke pas mus pasimažina ir atsiranda sunkums javų pardavimo. Tie milijonai darbininkų, kurie į Ameriką nakeliavo, daug bledies mums podirbo! Ten, kame pirmiaus buvo pustinė, sziaudien rankomis iszeivų ji tapo permaininga į gražiausius laukus, iszdaudanezius dosningus kviečių ir kukurydzos vaisius, — į laukus, ant kurių ganosi pulkai galvijų, kurių mėsą potam į Europą siunčiama. Ir tie krasztai, kurie ilgai nuo mus javus pirkto, dabar atsikreipė pas naują pardavėją, mums už mūsų javus tokią prekę duodami, kuri nė vaikszeziojimo apie javus neužmoka.

Ir prasidėjo tada sunkus laikai, didis ukės nuopuolis. Zmonės glemžios dvasios rankas laužė ir szaukti pradėjo, jog nieks mūsų jau nebiszelbės. Iš tikro, ne linksmus buvo laikai, bet tam-gi, kurs mato toliaus, kurs žino, jog ukistė tiktai nekuri laiką gal buti sunkiame padėjime, o potam aną sunkumą pergalės, tokiam nė ant valandos negalėjo užėiti ant mislies kalbėti apie kokias ten nelaimes, kurių ukinėjas, su Dievo pagelba, pergalėti negalėtu.

Sziaudien jau matome tokius daigtus, kurie mums rodo, jog geresnių laikų turime laukti. Į aną Ameriką per daug žmonių iszvažiuoja, o gyvėti reikalauja, tai-gi kasmet ten dangiaus iszeina miltų, mėsos ir visokių kitoniszkių valgių, kuriuos ukė pristato. Amerikoje jau visi gieriausiasieji laukai yra iszdirbti, todėl ir ner ko per daug rokuoti ant pasididininimo iszvežamųjų javų, o ir apie savo mitibą ten taip-pat tur atsimiti. Užtai-gi paskueziausiuose laikuose jau mažiaus javų buvo prisiunčiama iš užmarinių krasztų,

o per tą ir prekės mūsų javų isz lengvo kyla augstyn.

Bet ne tik ant to mūsų ukinėjai tur atsimiti. Ot ir prekikų ant javų gal but nereiks taip toli jieszkoti, o jegut toks geras prekikas atsiras, tada apie mūsų ukę pakajingi busime.

Kada ukinėjams kuogeriausiai eina? Tada, kada preke javų, mėsos, pieno, vilnų yra augsza. Kokiū-gi budu ta preke gal pasikelti? Tada, kada burnų del mitibos kaskart daugiau atsiranda.

Ar jus, skaitytojai, buvote kada užsimislyje apie augimą skaitliaus mūsų žmonių? tai yra — ar mūsų dabar dangiaus ant svieto, ar tiek pat, kiek pirmiaus buvo, ar mažiaus? Apsistokime ant to, o gerą naujeną atrasime.

Sztai skaitlius žmonių mūsų kraszto eina didin. Taip metuose 1857 Vilniaus ir Kauno rėdybose buvo viriszkių ir moterų szis skaitlius: 1810454, metuose-gi 1885 tas pats skaitlius pasikele iki 2738912, tai yra laike 28 metų skaitlius gyventojų dviejų mūsų kraszto rėdybų pasikele ant 928448 žmonių, arba kasmet ant tukstanczio žmonių vidutiniszkai imant priaugdavo apie 15 galvų. Jegut prie skaitliaus žmonių, augszeziaus padėto, pridėsime dar skaitlių žmonių Suvalkų rėdybos, o tai 624579, tai apturėsime skaitlių žmonių trijų mūsų kraszto rėdybų, kuris 1885 m. iszneszė 3363491 viriszkių ir moterų; skaitlių, kurs, kasmet ant 50000 pasidangidamas, dabar tur iszneszti apie 3600000 ir už 28 arba 30 metų, o tai 1920 metuose atsieks jau 5000000. Tokią žinę skaitytojas perskaitęs suriks: „O tai mums pribun burnų del maitinimo.“ Teisybė, atsakisiu, ir tai burnų, kurios kaskart daugiau valgio reikalauja. Dabar, kada žmonių reikalavimai nėra didi — tai roputės ir duonos kšnelis ne vienam gal užtekti, bet kada abelnas turtingumas pasididįs, tai ir žmonių reikalavimai teip-pat taps didesni. O tas vel yra iszmintingu ir naudingų, nes kune gerai maitiname, o per tą sveikame ir drutame, yra truso noras ir sveika dvase. Tai-gi mums prireikia dangiaus mitibos netik vien del to, jog skaitlius mūsų kraszto žmonių kaskart eina daugin, bet ir del to, jog tų žmonių reikalavimai ir norai taip-pat eina platin.

Ne vienas pasakys: „Veil mūsų visus žemė iszpenes.“ Teisybė. Bet reikia, idant ta žemė kaskart daugiau iszduotu. O ar-gi žemė tampa vaisingesnė podraug su tuom, kaip skaitlius gyventojų eina didin? Ir ant to rasime atsakimą.

Pavirszis visų trijų rėdybų augszeziaus primūtų isznesza 8640700 desetinių. Dirbamosios ten žemes yra 40 %, o tai apie 3450000 desetinių. Kasmet, apskakai imant, ant vienos desetinės užauga 8 javų parai — tada isz viso grūdų

ir kitokių vaisių mūsų kraszte dabar priauga apie 27600000 purų. Kiek-gi dabar iš to skaitliaus del pardavimo atlieka? Rokuokime, jog apsukai imant, kaip del mažo taip ir del didelio, per metus ant asabos iszeina apie 3 javų purai, tada del 3600000 iszeis javų 10800000 purų; — ir tai iš tikro taip yra pas mūsų kaimynus lenkus — jog ant sėklos ir galvijų užlaikimo iszeis dvi trečdalis skaitliaus del žmonių mitibos reikalingų, o tai 7200000 purų; tada iš viso pas mus paczius javų iszeis 18 milijonų purų, nes-gi, apskritai rokuojant, buvo priaugę 27½ milijono — tada del pardavimo į svetimus krasztus atliks 9½ milijono purų. Daleiskime toliaus, jog už 30 metų, kada skaitlius žmonių mūsų rėdybose pasikels iki 5000000, mūsų ukė neis ne gerin, ne blogin ir pažiūrėkime kiek tada javų liks del pardavimo? Ant žmonių maitinimo, rokuojant jau neb tris purus, bet truputį daugiau, o tai 3½ ant asabos, del priežascių ankszeciaus iszeiksztų, apturėsime, jog ant jų iszmaitinimo reiks 16650000; del galvijų-gi ir sėklos dėkime, kaip augszeciaus, o tai 7200000 — tada iš viso per metus viso kraszto ukei iszeitu javų 23850000, o del pardavimo atliktu apie 3¾ milijono, tai yra mažiaus, neng 30 metų tam atgal ir kaip pirmiaus buvo rokuota ant 5¾ milijonų purų.

Koks-gi iš to viso pamokinimas? Toks, jog juo tolin, juo labin mūsų javai mūsų pacziame kraszte bus pajieszkami; toliaus, jog, jegut mūsų ukė ant tolesniųjų laikų dabar be pasigerinimo atliktų, tada už kokios penketos deszimtmeczių nuo szios dienos mes netik kad negaletumeme jau nė vieno puro į svetimus krasztus parduoti, bet dar į mūsų krasztą iš kitur duoną vežti prireiktu. —

Tai-gi, mieli ukinjikai, ner jums ko bijotes, idant jums nebutu kam javų parduoti, ir tą mislį iš savo galvos reikia iszmesti, o vietoj jos užsiminti pagerinimu savo laukų, idant jie dukart daugiau javų mums atnesztu, neng dabar atnesza. Tai-gi vel galima pasiekti, kaip mums ir tai ne dvaruose, bet ant mažų ukių parodė Francuzijos ir Anglijos ukinjikai, mėszo ir gero žemės iszdirbimo nesigailėdami. Jie ten nuo desetinos gauna kvieczių nuo 28 iki 32 purų * *

Gaidys ir Žemeziugas.

(Pagal Krilov'ą).

Gaidėlis, pagal savo būdą,
Krasztydamas mėszylo kruvą,
Žemeziugo atitiko grūdą.

„Na, kam da tokis niekas buvo?“
Tarė Gaidys, „o tik ant svieto
„Yra kvailiai, ką jį už brangų laiko!
„Tai, ką norėt nuo žmogaus paiko!

„O asz žemeziugo brangaus vieto
„Vėliju miežį: jis pigesnis,
„Bet brandesnis ir sotesnis.“

Praszeziokai taip-gi: ko suprast negali,
Vadina tą nieku ir met' į szalį.

Pažerių Vincas.

Paisziniai anglimis.

Lenkiskzakai paraszė H. Sienkiewicz į lietuviszką iszvertė J — tis.
(Tąsa).

— Ponai sudžios! szita žiezula seniai jau manę apmaudžia. Parėjęs asz buvau ant pavakarių, o ji man ir sako: „Tu dykaduoni, sako; gaspadorius da lauke, o tu, sako, vėžlioji jau namo! Į užkakalė, sako, užsirangysi ir pradėsi merkt man?“ O asz niekados jai nemerkiau; tik ji macziusi buvo, kaip asz Agnieszakai išz dvaro padėjau traukt kibirą išz szulinio, tai nuo tada ir pikta ant manęs. Atneszusi trenkė bliudą į stalą, taip kad viralas vos n'iszsiliejo, o paskui ir pavalgyt da nedavė, taip erzidama manę: „tu stabmeldy, sako, tu viltavily, tu luge, tu kelio velėna!“ Ir kaip ji mą pasakė: „tu kelio velėna,“ tai asz jai per snukį, o ji mą samcziu į kaktą ...

Czia idealna Julija jau nedatrivojo ir, sugniaužus kumszecią o pakiszus jam į paczią panosę, suriko, spiegdama:

— Meluoj! meluoj! meluoj! amsi, kaip szuo.

Potam apsiverkė gailiomis aszaromis ir, atsigrėžus į sudą, taip pradėjo szaukt:

— Ponai sudžios! O! asz nedalinga sirata, o dėl Dievo, gelbėkit! Ne pas szulinį asz jį macziau su Agnieszka, kad juodu prasmegtų! Laidoke! sakau, ar sykį tu mą kalbėjai, kad manę taip myli, idant kartais norėtum man duot riuksą į paszonę! O kad jis pro molius nueitų, liežuvį isztraukt jam per pakauszį! Ne samcziu jam reikėjo per guogę, o varge mano! tik rungu! Da saulė augsztai, o jis jau grįzta išz lauko ir baudžia est!

Sakau jam, kaip geram žmogui paklaniai: tu tinginių panti, gaspadorius da lauke, o tu jau namie! Bet: kelio velėna! kaip manę gyvą matot, nesakiau. O kad jis

Sziame daigte vaitas priszaukė skundžiamąją tvarkosp, padaręs persergėjimą pavidale klausymo:

— Zobilda, ar neužciaupsi snukį?

Ant valandėles viskas nutilo; sadas užsiėmė apmanstymu isztarmės ir kas do szvelnus prajautimas stovio! nė vienai pusei nepripazino penkių aukšinių, bet tik taip, dėl palaikymo savo svarbumo, kaip ir dėl įgraudinimo visų Avigalviuose įsimylėjusių porų, pasmerkė abudu da ant atsėdėjimo po parą ir ant užmo-kėjimo ant kancelerijos po vieną rublį.

„Po 50 kopeikų,“ užraszė ponas Zalzikevyczius.

Potam pribuvimas buvo pabaigtas. Ponas Zalzi-kevyczius pasikėlė ir patraukė kortines kelines vieno-veidės smilczių augsztyn, o vysznių vienoveidės bruslotą žemyn. Lovinjkai pasirengę jau buvo eit ir ėmėsi už kepurį ir botagų, kada netikėtai iki galui atsivėrė duris, kurios uždarytos buvo po užpuoliui parszų, ir pasirodė jose Ropė ukanotas, kaip naktis, o už jo Ropienė ir Murza.

Ropienė iszbalus buvo, kaip drobė: jos dailus gluodnus gymys reiszskė nuliudimą ir palingnumą, o jos didelėse juodose akyse tolydziai rodėsi aszaros, kurios palengva rydėjo per veidus.

Ropė įėjęs buvo puikiai, su užversta galva, bet kaip tik pamatė visą sudą, tuojaus sutrimo ir balsu gana tykiu pasakė:

— Tegul bus pagarbintas!

— Ant amžių amžinųjų — atsakė sutarmu lovininkai.

— Ko čia judu atėjote? — paklausė su pabaidais vaitas, kuris išsyrk buvo susiglumijęs, bet tuojaus susigriebė. Ar reikalą kokį turite? susipėsžėt, ar ką?

Čia netikėtai isikiszo ponas rasztinikas:

— Tegul juodu patįs pasako.

Ropė pradėjo:

— Visogalijs sudzios! Iszklausykite manes

— Palaukk! palaukk! — perkirto jį moteriszkė — duok man pasakyt, o tu pasėdėk tykiai.

Pasakiusi tai, prikyszte nuszuostė aszaras ir nosį ir drebancziu balsu pradėjo guldýtie visą reikalą. Vienok kur ji tai atėjo? sztai atėjo ji skųst vaitą ir rasztiniką pas vaitą ir rasztiniką. „Paėmė ji, kalbėjo, prižadėjo jam girę, jai pasiraszys, ir jis pasiraszė. Davė jam penkiasdeszimts rublių, o jis suvis buvo girtas ir nežinojo, jogiai parduoda savę, manę ir vaiką. Girtas buvo, dauggalis sudzios, girtas, kaip ne Dievo sutvėrimas! — kalbėjo toliaus pro verksmus. Juk girtas nežino, ką daro, ir sude, jai prasikaltęs kas yra per pasigėrimą, tai jam atleidžia, sakydami: nežinojo, ką dirba. Dėl paties Dievo! juk blaivas žmogus niekados neparsiduotų už penkiasdeszimts rublių! O! pasigailėkite manęs, jo ir nieko nekalto kudikio! Kur asz, nedalinga, prisiglausiu, vienų vienutėlę pasaulėje, be jo, be užvado mano! O! Dievas jus palaimis ir atmokės už bėdaunikus.

Čia per gaikscziojimą negalėjo ji toliau kalbėt. Ropė taipogi verkė ir nuolat sznypsztėsi į ranką. Lovininkai snapsojo, žiurėdami į viens kitą, tai vėl į rasztiniką ir vaitą, ir nežinodami, ką daryt.

Ropienė, atsipeikėjusi, taip vėl pradėjo kalbėt:

— Jis vaikszcioja kaip pasiaubtas. Tavę, sako, užmusziu, vaiką nudaigosiu, butą sudėgysiu, o vis, sako, n'eisiu o n'eisiu karumenėn. O kuom kalta asz, nelaiminga? arba ir vaikas? O jis jau nė prie gaspadorystės, nė prie dalgio, nė prie kirvio, tik kumpso grinczioje ir dusauja o dusauja; nuo jūsų asz laukiau teisybės; juk jus turite Dievą szirdyse jūsų ir nedaleisite mus skriaustie. Jėzus, Marija, Juozapai szventas! užstokite už mus!

Valandą vėl girdėt buvo tik žliumbimas Ropienės, ant galo vienas senas lovininkas pramurmėjo:

— Ar tai gražu nugirdyt žmogų ir parduot?

— Kur ten gražės! — atsakė kiti.

— Te laimina jus Dievas ir Szvencziausia Jo Gimdytoja! — prakalbėjo Ropienė, klaupdama ant slenkszcio.

Vaitas susigėdo, nedangiaus teikė ir lovininkas Gamula; abudu vampsojo, žiurėdami ant rasztiniko, kursai tylėjo, bet kaip Ropienė pabaigė, tarė murmanties lovininkams.

— Durniai!

Visi sza-nutilo, rasztinikas-gi sztoravo toliaus:

— Aiskiai paraszyta yra, kad jaigu kas kisztusi į sukalbėtą noromis derėjimą, tai bus szndytas marių sudu, o ar žinote, durniai, kas do viens marių sudas? Jus, kvailiai, to nežinote, marių sudas yra tai

Čia iszsiēmė skepetaitę ir nuszluostė nosį, potam balsu szaltu ir urėdiszku taip traukė toliaus:

— Tu ko ten baltakioji? nežinai, kas tai yra marių sudas, tai pabandyk: įkisz tik nosį į tokį da-

lyką, tai pažisi marių sudą taip, kad tau jis dnosis į gyvają. Kad atsiranda samdinikas už kitą, tai tau szluksztu kiszties į jų darbus. Ant derėjimo pasiraszyta, yra liudinikai ir tiek. Taip yra suprantama jurisprudencioje; jai netiki, žiurėk proceduroje ir isztarmėse. O jaigu ir gėrė priegtam, tai kas? Ar tai jus, durniai, negeriate visados ir visur?

Kad ir pati teisybė su svarcziais vienoje rankoje, o nuogu kalaviju kitoje iszslindusi butą isz vaito kakalio ir netikėtai atsistojusi tarpu lovininkų, nebutų smarkiaus jų sutrėmusi, kaip tie: marių sudas, proceduros ir isztarmės. Valandą visi nė nesznabzt! kiurksojo, kaip visztos palėpėje, ir tik po nekuriu laikui atsiliespė tykiu balsu Gamula, ant kurio suziuro visi, lyg stebėdamiesi jo drąsai:

— Tucz taip! arklį parduosi, i-zgersi, jautį parduosi, taipogi. kiaułę, taipogi. Jau tai toks pajunkims.

— Na, tai tada ir mes iszsigerėme, sekdami tą patį pajunkimą — atsiliespė vaitas.

Potam lovinikai sunkiaus užkabino Ropę:

— Kad moki gert, mokėk ir iszsimokėt.

— Ar tu piemuo, ar kas? ar nesupranti, ką darai?

— Juk tavę ten da negrėbs kvaraba.

— O kaip eisi karumenėn, tai gali pasisamdyt ir berna; jis užstos tavę kaip prie butelio, taip ir prie moteriszkės.

Pamaži pradėjo linksmumas apimt visą surinkimą.

Netikėtai vėlei rasztinikas prabilo: visi sza! nutilo.

— Bet jus nežinote — posteringavo jis — į ką jus privalote kiszties, į ką ne. Sztai į tą, kad Ropė gązdino paczią ir vaiką, į tą, kad žadėjo sudėgítie savo butą, į tą jus galite kiszties. Tokius dalykus nepravartu palikt nepasmerkus. Kad jau atėjo sykį Ropienė skųsdama, tai tegu n'atsitraukia nuo sudo be teisybės.

— Netiesa! netiesa! — suriko beviltėje Ropienė — asz neskundžiau jo, asz jokio pikto isz jo pusės n'iszpazinau. O! Jėzau, o saldžiausios romos Dievo Gyvojo, jau tikrai pabaiga pasaulės!

Bet sudas pradėjo rodavoties ir betarpiniu rezultatu buvo tai, kad Ropiai ne tik nieko nelaimėjo, bet sudas, teisingame rupestyje apie czielybę Ropienės, sutarė ją apvoravytie, uždarydami Ropę į tvartą ant dviejų dienų. Ir kad jam ateitinėje tokios mislys neliktų į galvą, prisudijo ji užmokėt ant kancelerijos du rublių, kopeikų penkiasdeszimts.

Čia szoko Ropė, kaip patrakęs, ir riktėlėjo, kad į tvartą n'eisias, o kas kancelerinio link, tai ne du, bet penkiasdeszimts rublių, paimtų nuo vaito, trenkė į žemę, szaukdamas: „tegul ima kas nor!“ Pakilo baises ardas. Įpuolė sargas ir szoko traukt Ropę; Ropė jam kumszczia, tas Ropėi per snukį; Ropienė rėkt, iki lovininkų viens ne nusitvėrė jos už sprando ir n'iszsztumė už durų, nusomijęs kumszczia jai strėnas, kiti-gi sargui padėjo nustinkliot Ropę už kaltunų į tvartą.

Rasztinikas tuom tarpu raszė: „Nuo Lauryno Ropės vienas rublis kopeikų 25 ant kancelerijos.“

Ropienė grįžo į tuszczią butą beveik be nuovokos. Ji nieko nematė ir, kas akmuo, tai suklupo, o laužė rankas ir vaitojo:

— Oo! Oo! Oo!

Vaitas, jogiai szirdį turėjo gėrą, eidamas pamaži su Gamula į karczemą, tarė:

— Mą gaila truputį tos bobinės. Atvežtie kiba jiems da leiberkėlį kitą žirnių, ar kokią plynę?

[Toliaus bus.]

Lietuvos istorija

paraszė Lietuvos vaikas.

III.

Tikejimas, kunigija ir tikejimszkos apeigos.

(Tąsa).

Viežlybystė paprocių pas lietuvius buvo stebėtina.

Tai liudyja pirmiausiai dainos ir pasakos, kuriose labai retai atitinkame bjanrius žodžius. Lietuviška kalba turi mažai žodžių dėl paženklinimo nepritinkančių daiktų; dėl kersztų ir keikimų lietuviai tankiai skolino žodžius nuo svečių kalbų.

Mirus pacziai, vyriszkis galėjo kitasyk apsi-pacziuoti; moteriszkei-gi antras isztekejimas už vyro buvo laikomas už nepritinkantį daiktą.

Lietuvių merginos garsios buvo savo viežlybumu ir tyrumu paprocių. Nustojusios panystės buvo visų nekenciamos ir, pagal tikejimą žmonių, turėjo užtrankti ant savės dievų piktumą.

Susižadėjusieji skyrėsi ant ilgo laiko, idant išzbandyti savo dorybę ir abipusinį vienumą. Mergina per visą laiką buvo savo tėviszkėje ir szalinosi nuo visokių zabovų; vaikas-gi traukė ant karės arba į kelionę, idant per datyrimą visokių aplinkenybių dagauti iszminties, reikalingos dėl vyro ir valdytojo namų.

Kada jau artinosi laikas vinceziavojimo, mergina kuopoje savo drangelkų (prietelkų) apraudodo prastojimą (utrotą) panystės ir apleidimą tėviszkės. Potam bėgo isz tėviszkės. Už namų ant jos laukė su vežimu vežėjas. Atsisėdus merginai į vežimą, vežėjas varė arklus kiek galėdamas, neva tuomi parodydamas, kad jis ją veža pagriebęs nuo tėvų. Susznekėtoje vietoje jis sutinka pasiuntinį nuo jaunikio, kuris vienoj rankoj laikė degantį nedėgulį, o kitoj taure su alumi. Pasiuntinis apėjęs trissyk apie vežimą, taip tarė į merginą: „neverk, ve szventa ugnis! Kaip ją stropiai dabojai tėviszkėje, taip-pat dabosi ir pas mus.“ Paskui davė jai atsigerti alaus, sėdo ant arklio ir lėkė pas jaunikį; paskui jį važiavo vežėjas. Užvažiavęs ant kiemo, vežėjas greitai lipo isz vežimo ir pametęs jį bėgo į grincezią, kur turėjo užszokti ant kedės, pastatytos vidury grincezios ir uždengtos rankszluoszeziu. Jai vežėjas neužszoko iszsyk ant kedės, tai skaitėsi už blogą ženklą ir jį už tai metė lukan; prieszingame atsitikime jį visi gyrė ir davė jam, kaip dovana, rankszluostį, kuriuomi buvo užtiesta kedė. Paskui tuojaus vedė į grincezią nuoteką, sodino ją ant tos paczios kedės ir ezionai buvo atliekamas pakirpimas. Nuoteka paskui sėdosi ant apversto dugnu į virszų duonkubilio, žiebėsi vaskzo žvakė, o merginos apstoje aplinkui dainavo dainas, kuriose buvo iszreiszkiamą gailestis panystės ir tėviszkos meilės.

Paskui merginos nuėmė nuotekai nuo galvos vainiką, szukavo jai plaukus; jaunikio-gi motiną, paėmus žiupsnėlį plaukų, auganczių virszui tiesiosios ausies, degino jį; tą patį darė su plaukais, augancziais virszui kairiosios ausies, paskui priszakyje ir užpakalyje. Nuotekos motina statė ant dukters kelių taure; jaunikio-gi tėvai, o paskui juos ir kiti svecziai, ėjo aplinkui ir dėjo į taure pinigų.

Pasibaigus pakirpimui, pirszlys gėrė taure alaus ir davė gerti abiem pacziuojantiems. Jaunikis tasyk sėdosi ant pirmos vietos už stalo ir tykiausiai sėdėjo; nuoteką-gi, trissyk apvedė aplink užkurtą ugnį, sodino prieszai ugnį, mazgojo jai kojas. o tuo vandeniu laszino (krapino) visus susirinkusius, namus ir galvijus. Paskui, užriszė akis nuotekai, tepė lupas su medumi ir vedė per visus slenkszezius, prie kurių ji turėjo dasilytėti su koja. Prie kiekvienų durų szvalgonas (taip vadinosi kunigas, kuris vinceziavojo) bėrė ant jų aguonomis, sakydamas: „Dievai palaimis tavę, jai iszbusi tikejime, kuriame tavo sentėviai (boecziai) mirė, ir jai tavo namuose ponavos parėdkas ir ramybė.“ Raiszeziui nuo akių tapus nuimtui, artinosi jaunikis prie savo mylimosios. Szvalgonas gėrė alaus, davė abiem jauniejiems ir visiems kitiems; o ant galo pripylęs taure alaus, metė ją po kojoms vinceziavojaneziujūsi, tarydamas: „Tokia yra auka nusidėjusios meilės.“ Pacziuojantieji mindžiojo taure, o szvalgonas toliaus kalbėjo: „Tegul bus tarė juodvieju tikra meilė ant amžių amžinuųjų!“ Visi antrino tuos paczius žodžius. Ant galo szvalgonas mainė abiem žiedus ir tuomi baigėsi apeigos vinceziavonės. Priesz miegą moters kirpo jaunamarecziai kasas, o ant galvos dėjo vainiką, apsuktą balta skepeta; tuo-gi tarpu pirszlė giedodo dainelę maždaug tokios įtalpos: „jai tav dievai duos mergaitę, tai bus tiktai maža dalelė tavo asabos; jaigu tav užgims vaikas, tai jau po tavo panystei.“ Mat pagal nuomonę senovės lietuvių, pati nustoja panystę tiktai tasyk, jai jai užgėma vaikas, ir delto jaunos paczios, pagimdžiusios tiktai mergaitės, visados da dėvėjo baltas skepetas, kurios buvo ženklų panystos.

Pati sykiu gulė su vyru tiktai po prievarta vyro. Ant rytojaus valgydino naujai apsipacziavusius mėsa kurapkų, kaipo prigulinczių prie vaisingiausių sutvėrimų tarp gyvulių ir paukszezių.

Apeigos szermenų. Kad lietuviai tikėjo į nemirystę duszios, liudyja (sviedczyja) tai tulos tikejimszkos apeigos laike szermenų ir tolymesnė jų prietaikmė prie szeszėlių numirusiųjų. Jie mislyjo, kad jaigu žmogus numirsza, tai jis pereina į geresnį svieta, į dangų, kuriame gyvena dievai; jie tikėjo, kad kiekvienas danguje bus tokiu-pat, koku jis buvo ant žemės, ir delto

iszpradžių degino su numirėliu, o paskui laidojo į žemę viską tą, kas tiktai jam gyvam prigulejo: su kareivių ginklus (szarvus), su ukiniku ir amatnikų prietaisas, kuriomis jie uždirbinėjo sav ant duonos. Laidojo su numirėliu taipos-gi luszio ir meszkos nagus, tikėdami, kad jie bus reikalingi dėl užsirangymo ant augszto kalno amžino laimingumo.

Pas lietuvius buvo paprotis, jaeziant pri-siartinantįjį myrį, užpraszyti ant atsisveikinimo gimines, draugus ir kaimynus. Prietam ant to atsisveikinimo paskiriamas buvo, pagal turtingumą ligonio, vienas arba du bertainiu alaus. Susirinkus užpraszytiems, ligonis atsisveikino su jais, perpraszinėjo juos už savo nusidėjimus prieszai juos. Numirėlis buvo stropiai apiprausiamas, aprengiamas į ilgus baltus marszkinus ir sodinamas gale stalo. Paskui, pripylę taures alumi, gērė į numirėlį, tarydami: „Geriu į tavę, drauge! Delko numiriai? Tik turėjai mylinczią tavę paczią, paklusnus ir darbszczius vaikelius, gerus draugus ir namie visko gausybę!“ Tolesnėse raudose praszė numirėlio, idant ant kito svieto pasveiktų jų tėvus, gimines ir draugus, idant tenai su jais apsieitų draugiszkai, taip-pat, kaip jie patys su juom apsiejo ant szio svieto. Potam jis buvo aprėdomas į drabužius, kuriuos jis labjausiai mėgo neszioti; prie szono buvo jam prijuosiamas kardas arba kirvis, kaklas-gi apriszmamas rankszluoszcziu, į kurį buvo įdėta keletas pinigų ant kelio; dėl pasidrutinimo-gi, laike kelionės į geresnį svietą, dėjo į grabą duonos su druska ir bonką alaus. Moterims į grabą dėjo siulų ir adatą, idant praplyszus drabužiams, laike kelionės į dangų, galima butu juos susitaisyti. Vežant numirėlį ant kapinių, isz visų pusių grabo jojo raiteliai, kurie laikas - nuo - laiko barszokino ginklais, idant nubaidyti nuo numirėlio piktas dvases. Artymiausios giminės, arba užpraszytos verkėjos, dainavo želabnas dainas, kuriose buvo iszskaityti visi geri darbai numirėlio ir iszreikszi geismai geresnio jam likimo ant kito svieto. Kunigai, kurie laidojo (jie vadinosi tilusonai ir lingusonai) sakė pamokslus, kuriuose gyrė numirėlio darbus; o dėl suraminimo artymiausių giminų tvirtino, buk jie matė numirėlį, jojantį ant puikaus arklio per vidurį dangaus ir laikantį raukoje tris žvaigždes, o paskui įeinantį į gyvenimą amžinos laimės sykiu su draugais.

Jaigu kunas buvo sudėginamas, tai giminės, surinkę pelenus ir nedadėgusius kaulus, dėjo juos į indą, į kurį turėjo taipos-gi įdėti visokių žibuczių ir pinigų. Indas buvo įdedamas į pri-taisytą kapą.

Iszpradžių visi lietuviai degino numirėlių kunus, bet toliaus jie perėmė nuo svetimžemių ir krikszczionių paprotį laidoti į žemę.

Iszverktos ant szermenų aszaros buvo renkamos į tam tikrus indelius ir įdedamos į kapą pas numirėlio kojas.

Želaba dėl paczios tesėsi 30 dienų, laike kurių priesz užtekėjimą saulės ir po jos užtekėjimui pati turėjo apraudoti numirusį. Želaba dėl vyro po pacziai traukėsi tik 8 dienas.

Giminės kėlė puotas, taip vadinamus „paminėjimus“. Puotos buvo atliekamos 3, 6, 9 ir 40 dienų po szermenų. Ant tų puotų visi sėdėjo, kaip nebyliai, valgė visokius valgius be peilių, idant nenubaidyti užpraszytos numirusio duszios. Szmotėlį kiekvieno valgio iszpradžių metė po stalų; taip-pat liejo po stalų ir dalį gėrymų. Pasibaigus puotai, aukėjas szlavė grincezią; potam jau visi galėjo sznekėdziuotis.

Lietuviai tvirtai tikėjo į nemirystę duszios ir į teisingą dievų užmokejimą ateinancziame gyvenime už gerus ir blogus darbus, ir pertai kiekvienas priesz myrį praszė savo giminų, idant jie prigulincziai iszpildytų visas szermenų apeigas ir idant apturėtų sajausmą kunigų dėl pervedimo duszios į amžiną gyvenimą. Prietam jie tikėjo, kad žmogaus duszia tuojaus po palaidojimui, pavyzdyje szeszėlio, paneszanczio į numirėlį ir apsirėdžinsio į jo drabužius, kelianja pro namus krivio ir apsireiszkia jam, palikdama jam sziek tiek daigtų, kurie buvo palaidoti sykiu su numirėliu, arba tiktai padaro koki-ten ženklą ant vartų krivio namų. Tokiu budu kriviai galėjo dasižinoti, ko da nedatenka numirėliui dėl amžino laimingumo. Pertai kriviai per maldas kunigų galėjo pagelbėti numirusius.

Vieta amžino gyvenimo duszių buvo augsztas ir statas kalnas, vadinamas „Anafielas“, ant kurio tiktai su didele bėda galima buvo užlipti. Dėl szitos tai priežasties prie numirėliaus dėjo nagus dykųjų žvėrių. Kuo turtingesniam, tuo sunkiaus buvo užkopti ant to kalno. Nelengvai dasigaudavo ant jo ir neturtingi, bet nusidėjusieji (griesznikai), nes juos vėjas vis nunesza žemyn. Ant virszaus kalno gyvena dievas, kuris sudyja duszias pagal jų darbus ant žemės. Duszios teisingųjų gyvena danguje sykiu su dievais, kelia su jais puotas, gėria gardų alų; didžiausia dėl jų laime buvo ponavojimas ant ne-užkencziamų vokieczių. Duszios nusidėjusiųjų ėjo į pragarą (peklą), bet kur tas pragaras buvo, tikrai nežinojo. —

Czionai da nors trumpai turime paminėti ir apie lietuviszkus kapus. Kapai pas lietuvius laikomi buvo už szventas vietas ir pertai jie buvo sergiami ir užlaikomi parėdke. Labai buvo gerbiami ir godojami kapai garsingesniųjų sentėvių (boczų). Jaigu kas pagadino kapą, tai jis buvo neatbutinai pakorotas ant žemės ir ant dangaus. Ant kapų garsingesnių žmonių buvo

supilti iš žemės auginti kalnai, vadinami „pilekalniais“. Tokių pilekalnių ant viso ploto žemės, kuri buvo užgyveta lietuviškų tautų, yra pilna, bet tik tai jau dabar žmonės pamiršo, ką jie ženkliną. Žinomas yra kapas Gedimino, didžio Lietuvos kunigaikščio, kuris esti paliai Vilnių, ant tiesiojo kranto Vileikos, netoli nuo Antokolio. Pilekalniuose atranda net po kelis grabus, kas duoda dasimislyti, kad tenai buvo kapinės artimų giminių pirmo numirėlio, kuriam ant garbės buvo supiltas tas pilekalnis. Viduryje tokio pilekalnio esti sklepėliai, sklepėti iš akmenų, o juose sudėti: indai su pelenais, indėliai su aszaromis, ginklai ir kiti daiktai. Del kapų viršesnių ir garsingesnių vyrų buvo išrenkama kuom-nors išsiduodantieji vieta: ar tai prie upių, ar tai prie kalnų, ar tai prie didelių akmenų. Kapai prastų žmonių buvo kur-nors ant lauko, prie girių arba ir giriose, bet ir jie turėjo nedidelius pylimus, viduryj kurių buvo sudėti: indai su pelenais, ginklai ir kiti daiktai. [Toliaus bus.]

Pramanyti mėsžlai, padedantieji pasileisti maistams, ir „žalieji mėsžlai.“

(Tasos pradžia szio straipsnio rasi Nr. 7.)

Geriausiai yra vežti margielį ant lauko rudenyje ir sukrauti jį į mažas kruvntes. Praėjus žiemai, margielis labai lengvai pasileidžia į miltelius ir gali būti pavasaryje išbarstytas po lauką, apakėtas ir apertas.

Labjausiai mėgsta margielį dobilai ir ankštiniai augmens, kaip va, vikiai, žirniai, pupos. Tinka jis da ir del javų, bet tik tai tasyk, jai jis buvo sunaudotas del pagerinimo smėlinės dirvos, kitokiam atsitikime margielis ne labai patinka javams. Nekenczia margielio lubinas — augmuo, kuris yra sėjamas del paszaro ir da vartojamas kaip žaliasis mėsžlas; bet jaigu da po užvežimui margielio daduoti rudenyje ir potaszinių mėsžlų, tai jau tasyk ir lubinas labai gerai nusiseks.

Kur **druska** yra pigi, tai ir ji gali būti vartojama, kaip pramanytas mėsžlas, padedantis pasileisti maistams, kurie jau yra žemėje, o kurie be druskos (arba kitų pramanytų mėsžlų, prigu-linezių prie szito skyriaus) būtų ilgai negalėję pasileisti vandenyje ir tapti maistų. Druska savyje neužturi jokių maistų, reikalingų augmenims.

Prie szito skyriaus pramanytų mėsžlų prigu-guli da **gipsas**.

Nors gipsas ir yra maistingas, nes užturi savyje nekuriuos maistus, kurių reikalauja augmens, bet jis del dadavimo žemei maistų suvis ne yra vartojamas, nes tų maistų, kuriuos jis

užturi, visados yra užtektinai paczioje žemėje. Gipsas yra vartojamas tik dėl tos priežasties, kad jis padeda pasileisti maistams.

Gipsas labjausiai pagerina tik tai tokias dirvas, kurios nesusideda iš vieno molio arba vieno smėlio, bet kurios susideda pusiau iš molio ir pusiau iš smėlio, ir prietam da tokias, kurios yra gana sausos ir užturi ikvaliai maistų.

Gipsas nepagerina smėlinių, kietų molinių laukų ir da tokių, kuriuose yra labai mažai maistų.

Gipsas geriausiai tinka del dobilų. Javams nereikia daduoti gipso dėlto, kad nuo jo susimažina kiekybė grūdų.

Daduoda gipsą pavasaryje, kada tik tai dobilai pradeda augti. Gipsas turi būti labai smulkiai sumaltas (kuo bus smulkesnis, tuo apturėsime iš jo ir didesnę naudą) ir stropiansiai išsėtas iš ryto, kada da nenukrito rasa, arba tuojaus po lytiui; darosi tai dėlto, idant rasa ir vanduo lytaus susigerdamas į žemę, nesusesztu su savim ir tas daleles gipso, kurios jame jau pasileido. Galima su didele naudą da daduoti gipso ir tokioms pievoms, ant kurių auga daug baltųjų dobilų. Gana tankiai susimaizso gipsą su pelenais, ir taip išsėja po lauką.

Ant vieno margo imasi nuo 250 iki 500 svarų gipso.

Žaliaislais mėsžlais vadiname tokius augmenis, kuriuos sėjame tankiausiai ant pudymo, o kada užauga, tai juos suvartojame ir apariame.

Atsiranda dabar klausymas, kokių būdu žalieji mėsžlai gali pagerinti dirvą? Pirma, nors žalieji mėsžlai daduoda žemei tuos maistus, kuriuos jie nuo tos paczios žemės ir apturėjo, vienok tie maistai jau yra taip perdirbti, taip pritaistyti, jogiai, supuvus žaliamsiems mėsžlams, augmens tuojaus gali tiesiog traukti tuos maistus iš žemės, nereikalaudami jų perdirbti, nė laukti, pakolaik tie maistai da persimainys. O prietam da žalieji mėsžlai nevisus maistus apturi iš vienos tos žemės, į kurią lieka priarti: jų dalį nekurią augmens gali išsitraukti savo szaknėlėmis iš gilesnio slūogsnio žemės, nė patys lieka priarti ir nė javai savo szaknėlėmis galėtu pasiekti: o da truputį maistų augmens dagauna ir iš oro. Toliaus žalieji mėsžlai pagerina dirvą da ir tuomi, kad jie augdami ant lauko, apdengia jį nuo saulės spindulių, pertai žemė visados užlaiko ir pavirszium szlapumą: szlapuma-gi ir szaknys tu žaliųjų mėsžlų nedaleidžia žemei susigulėti, kas yra labai svarbiu daigtu.

Kaip žalieji mėsžlai, vartojami yra szie augmens: lubinas, vikiai, dobilai, griškai,

svērės ir da kiti, Žinoma, kad reikia pasi-
gauti dėl žaliųjų mėslių sėklas tokių augmenų,
kurie yra pigiausi.

Mėžti lauką žaliaisiais mėsiais galima tik-
tai ve kada: 1) jai ukininkas turi labai toli
nuo savo namų kokius nors laukus, kurių
užmėžti gyvulių mėslių negalima būtų,
nes labai brangiai apsieitų, 2) kada uki-
ninkas jokiū būdu negali tiek prisirinkti
mėslių, idant galėtų jo užtekti dėl užmė-
žimo lauko. Visuose-gi kituose atsitikimuose
nandingiaus yra augmenis paskirtus ant žaliųjų
mėslių suszerti gyvuliams, nė priarti. Taip elg-
damiesi apturėsime iš tų augmenų dvejopą
naudą: ir paszarą dėl gyvulių, ir mėslių,
kurį padarys gyvuliai iš suėstų augmenų.

Szituomi straipsnelių užbaigiu pamokinius
apie mėslių J. St. Augys.

Gyvulių ligos.

Ligos myžalų intaisu. Idant lengviaus
butu suprasti, kas toliaus bus paraszytą, išvir-
szans pasakysiu, kaip stovi pas keturkojus gy-
vulius myžalų įtaisais.

Myžalai dirbasi iš kraujo, kuris kosziasi
per tam tyečiai padarytus įtaisus — vidurinius
inkstus, kurie esti iš abiejų pusių strėnkaulio
ties strėnomis (juosta pas žmogų); sveiki inkstai
perleidžia tikrai myžalus, o pacio kraujo jie
nepraleidžia. Iš inkstu myžalai eina (laszais)
per ilgas plonas dūdikes į puslę. Kada pri-
sirenka puslę dikečiai myžalų, jie isztempia
puslę, tada norisi myžti. Gyvulys norėdamas isz-
leisti laukan myžalus, spaudžia savo puslę, vartai
jos atsidaro ir myžalai eina laukan vėl per du-
dūkę, kuri pas patinus esti ilgesnė, pas patytes
trūpesnė. — Tai-gi inkstai stovi ties strėnomis;
puslę-gi pacziam užpakalyj po užpakaline žarna,
pas patinus ir po mote (macica) pas pateles.
Įkiszus ranką į tuszezią užpakalinę žarną, gali
apeziuopty (pas patinus) puslę ranka, jaigu ji
pilna myžalų; pas patytes-gi galima apeziuopty
per žarną tikrai mote (macica).

Ką daryti, jaigu gyvulys neiszmyža?
Taip gali atsitikti su visais keturkojais, bet
dažniausiai esti su arkliais; tarp jų-gi tankiaus
su romikliais ir drigantais, nė su kumėlėmis.

Ženkilai. Arklys tankiai rodo norą myžti,
bet negali: Žergiasi, kelia uodegą, kuprinasi,
pueziasi, bet myžalai arba suvisai neina, arba
tikrai po kelis laszus ant sykio. Gyvulys, ne-
nurimdamas, neužilgio vėl bando myžti, bet vis
be reikalo. Tada pradeda kasti kojomis, muszti
jomis į pilvą, spardyti, sukūti į visas puses
uodegą, tartum jisai nuo musių ir gylių ginasi;
gyvulys gula labai atsargiai ir tuojaus vėl ke-

liasi. Kaip kada taip suszyla, kad net prakaitas
varva.

Priežastis nelaimės. Tai gali buti: 1) nuo
to, kad, perpilnai prisipildziusi mėslių, paskutinė
žarna užgula ant puslės vartų ir neduoda my-
žalams iszeiti. Mat puslę myžaline stovi po
apaczia paskutinės žarnos. 2) Nuo to, kad už-
sirankia vartai puslės. Tai atsitiks, kad arkliui
per ilgai neduoda iszsimsyti. Tada myžalai per
daug isztempia puslę ir vartai jos pats užsiraukia.
Taip atsitinka su arkliais, kuriuos per ilgai be
atsilsio varo pasikinkę arba užsisėdę ant nugaros;
taipos-gi dar ir su tais, kuriuos geležiukeliu ma-
szina vėža. Nepripratę prie tokio buvimo arkliui
isz baimės nė mėža, kartais, iki pabaigai kelionės.
Vartai puslės gali užsiraukti dar nuo to, kad
arklys staigu perszala, jaigu jį perszilusį pasta-
tysime į tokią vietą, kur puezia szaltas vėjas,
arba duosime suszilusiam gyvuliui atsigeriti szalto
vandens. 3) Nuo to, kad užsikemsza srutomis
skylutė gale koto. Sratų ant galo koto visados
esti dikečiai, nuo ko jisai iszrodo tartum ap-
saminojęs. 4) Nuo to, kad myžalų kelią užstoja
akmens, isz myžalų pasidare. 5) Nuo to, kad
sugėdusios svarbiausios myžalų įtaisos; t. yra vi-
duriniai inkstai, per kuriuos pas sveikus myžalai
isz kratų kosziasi.

Gydant, reikia mokėti atskirti, nuo ko pa-
sidarė nelaimė, kad galėtumet priežastį paczia
isznaikyti. — Jaigu užgulęs mėslias ant puslės
vartų, tada gyvulys ne tik ne gali myžti, bet ir
mėslių laukan iszvaryti, priegtam gyvulys tankiai
gula ir kelia (vensoczių pjauja). Roda tada bus
tokia: Duokit į vidų skystimą virijų remunėlių
su glauberio druska ($\frac{1}{2}$ svaro). Kas turi tam
tikrą intaisą (gumelčstiko žarną arba blekinę
įtaisą), tegul leidžia per užpakalio vartus kokias
2 alines bonkas vasarinio vandens. Braukykite
drueziai pilvą sziaudų grįžte, apszleksztę pirm to
tarputynū. Jaigu vis mėslias ir myžalai neina,
tada, apsipjausę nagus ir susivilgę taukais arba
aliejum ranką, isztraukite jai kiek pasieksite mėslių.
Kaip tik žarnos prasiliuosuos, tai ir myžalai
pradės eiti kaip ējo.

Kad puslę užrukus pažymu ant to, jog gy-
vulys dar gali iszvaryti kelis laszus myžalų, jog
jis retai gula ir nesivolioja atsigulęs. Pamislyjus
gali tankiai atsiminti, kad priesz tai arkliui arba
ilgai ne davė myžti arba perszaldė jį. Czia vėl
kita roda. Tokiuose atsitikimuose dikečiai gelbsti
sziluma. Apdenge arkli placzia dvikarte, pakiszkit
po juom sudiną su sziltu garuojancziu vandeniū,
kad gerai szutitų gyvuliui tarprietį. Kitasyk
gana buna palaikyti arkli ant atversto garuojan-
czio avių mėslių, kad atsileistu puslę. Braukyti
sziltu skystimu (aliejum) tarpkoji. — Isztusztinus
paskutinę žarną, įkiszti ranką ir apeziuopty puslę,

kuri išrodė, kaip stipri paduszkaitė, braukyti ją išlėto nuo pryszakio arklio į užpakalį. Tiktai, meldžiemieje, nevarinėkit puslės nagais, kad žarnos nepradrėsktumėte, bet pirsztų minksztymais; taipos-gi nespaukite per daug, kad puslė neplisztu. Čia taip-gi gerai braukyti pilvą sziaudų grįžte su tarputynu. Yra dar toki dyvini arkliai, kurie pripratę myžti tiktai tada, jaigu po jais sznabžda sziaudai. Tai-gi ne pro szalį išspradžių arklių po sziaudus pavadžioti. — Jaigu galas koto užskrėtęs, ka gali pažįti pažiūrėjus, tada reikia galą su milu nuplauti, viens vanduo tas srutas ne labai nori imti. Akmenis-gi gali tiktai tikras gyvulių daktaras gydyti.

Kaslink sugedimo inkstų, tai apie tai reikia skyrium ir placziaus pasisznėkti.

Ženkiai. Gyvulys stovi arba išszižergias, arba atkiszias į užpakalį paskutines kojas, strėnas įlenkęs. Jaigu spustelti strėnas, nors ir lengviai, gyvulys nuo skaudėjimo net sulinksta. Eisena jo ne tvirta, taip išrodo, kaip ir butu jisai apsigėręs. Gyvulys tankiai myža; myžalų labai mažai, jie rausvi, kraujuoti, drumsti. Dangelis žino karves kraujais mėžant. Esti gyvulys nenori, kaip kada ir suvisai nieko neėda, atrajuoti ir-gi neatrajuoja; gerti-gi ligonis daugiausia geria, nėg sveikas. Mėsžlas taipos-gi nesuvisai prigulincziai eina: daugiausiai esti prietvarius. Gyvulys upais karszeziuoja, o upais drėba, akys žiba, išztemptos. Ligai užsitraukus ant ilgesnio laiko, gyvulys, negalėdamas išleisti iš savo kuno nereikalingus daigtus, t. y. myžalus, turi pagaisztį, nes myžalai yra nuodai (trueizna) dėl gyvulių ir žmonių. Liga daugiausiai pasibaigia į 3—7 dienas; per szį laiką arba nudvesta, arba pasveiksta gyvulys. Kartais liga ir ant ilgiaus užsiliecti — gyvuliui pasidaro sziek tiek lengviaus, bet pilna sveikata jam nebesugryžta. Tada gyvulys povaliai nyksta, nyksta, iki nenugaiszta dideliai perkritęs.

Priežastis. Inkstai gali suirti nuo daugelio priežascių. Nuo to, kad gyvuliui sumusza kuom nors strėnas; nuo patrukio, dirbant kokį sunkų darbą; nuo susitrenkimo puolant; nuo perszalimo; nuo nesveikų žolių (su sakais nuo eglių), kurias gyvulys suėda; taipos-gi nuo to, kad ingstuose atsiranda mažos kirmelaitės, kurios naikina inkstus; ant galo sergant gyvuliui kokia nors sunkia liga dažnai ir inkstai sugenda.

Gydymas. Labai but gerai, kad ukinį kai labjauš sergėtu savo gyvulius, neduotu jiems perszalti, esti žoles, kurios gali užkenkti sveikatai, nepriligtu jų daužyti ir kitaip kaip kan-kyti. Jaigu jau apsirgo gyvulys, tada nēr ką daryti — reikia gydyti. Duokit pirmucziausiai atsilsį sergeneziam, pastatykit vėsioj ir czystoj vietoj, szerkit lengvais paszarais — szėku, mil-

tais ruginiais su vandeniu. Tankiai braukyt gyvulį kamparu isztirpitu sznapse. Stipriems gyvuliams galima nuleisti kokius 8 arba 10 svarų kraujo. Ant strėnu (juostos) dėkit suvilgytas szaltame vandenyj palas arba ledą, arba aplipkit strėnas szaltu szlapiu moliu; kaip jis išzdžius, uždėkite naują. Į vidų galite duoti: skystimo virytų kanapių grūdų arba linų sėmenų su karcziosios druskos už 3 kap. iš aptiekos paėmę pusę bonkos (5 lutai).

* * *

Kada žarnos prasiliuosuos nuo szitų gydyklų, duokit skystimą virytų gluosnio arba aržuolo žievių — po pusę bonkos ant syk, iš ryto ir vakare. — Kad geriaus eitu myžalai, dar galima parodyti — skystimą virytų bezdo žievių su brasdais nuluptų. ½ bonkos ant syk.

Dar yra liga, kuri beveik suvisai taip išrodo, kaip ir inkstų suirimas, tai yra — sugedimas vidurinės pusės, puslės į kurią myžalai renkasi. Szita liga ir gydosi naminėmis gydyklomis taip, kaip anoji.

Melynasis spuogas (karbunkulas) pas žmogų.

Ant veido, kaklo, rankų arba ant kojų, o kaip kada ir kitose vietose pasirodo spuogėlis, kurį labai niežti. Už kokio dvėjeto, trėjeto dienų, o kaip kada ir mažiaus, spuogas parausta, darosi kietas pajuošta, išrodo gangreit kaip szaszas, o viduryj jo esti duobutė. Aplink spuogą pradeda labai tinti; isztinimas eina vis tolyn ir tolyn. Ant isztinusios vietos pradeda darytis ir daugitis spuogėlių. Kiti iš jų truksta, darosi žaisdos, kurių skaudėjimo neįunti nevet ir įdurus. Toliaus, ligonis pradeda szalcziuoti ir karszeziuoti, (kaip kada szaltis ir karsztis pasirodo ir pradžioj ligos), galvą jam skauda, vėmia, viduriuoja, naktimis ne miega, klejoja, ant galo szirdis apsala ir ligonis numisžta. Geresniuose atsitikimuose szaszas nukrinta, aptinimas atslugsta ir ligonis pasveiksta.

Gydymas. Išzdėgiti tą vietą, kur yra spuogas, tuom kas paklius po rankai: stipriu spiritu, vitrijolu (szilvasariu), karboline rugszezia, karszta geleže arba aptiekiszkomis gydyklomis — Kali causticum ar Argentum nitricum. Tik-tai ilgai ne laukit — kaip tik patėmysit dar menką spuogėlį, tuojuos ir dėgikit jį, jaigu tik numanyšit, kad tai yra karbunkulas. Toliaus, ant isztinusios vietos dėkit szaltus skarulius arba ką kitą szaltą, kad karsztį trauktu: taip da galite dėti — molį su uksusu (actu). Jaigu neduoti ligai per daug įsisėsti, tai daugiausiai pasiseka parodytu augszeziaus budu išgydyt. Bet jaigu jau pasirodė szaltis ir karsztis ir kiti ne-

geri ženklai, kaip tai: galvos skaudėjimas, viduriavimas, apsalimas szirdies, — kuogreicziausiai ligonį vežkit į ligonbutį (į lazarietą). Tokius ligonius turi neatbutinai priimti į lazarietus. —

— Dar gali pasirodyti karbunkulas ir kitaip pas žmogų. — Spuogų suvisai ne esti, tik tai žmogus tai szalezioja, tai karszczioja, viduriuoja (kaip kada kranjais), vėmia, jaezia didelį pilvo skaudėjimą ir į 2 arba daugiaus į 6 dienas mirszta. Kaipo gydyklą tokiuose atsitikimuose duoda į vidų chiną ir karbolinės rugszties. Toki ligoniai neatbutinai reikalauja daktaro prižiūrėjimo. Vežkit juos kuogreicziausiai į ligonbutį (lazarietą).

Szita liga žmogus užsikreczia nuo galvijų arba nuo žmonių. Užtai reikia labai apsisergėti, kada aplinkiniuose serga gyvuliai arba žmonės szita liga, kad patsai nepsikrestum. Jaigu kas prižiuri ligotus gyvulius arba žmones, tai tas turi turėti iš aptiekos nusipirkęs karbolinės rugszties ir plauti savo rankas kuotankiausiai; drapanas-gi turi dažnai mainyti ir viryti karsztam vandenyj. — Reikia dar atmįti, kad liga gali atsiliiepti į kelis metus tuos pacziuos namuos, jaigu jos neisznaikyti. Naikyti-gi ją reikia taip kaip po gyvulių karbunkului: — nereikalingus arba mažai reikalingus daigtus sudėgiti, o geresnius karszcziu apczystyti.

Gr.

Zinios iš Lietuvos.

Iš Suvalkų rėdybos. Paėmęs plunksną raszyti, užsimislyjau, ką czia dabar jums, brolycziai, raszyti? Jums, gal, patinka linksmos naujienos ir apsakymai, o asz nelinkęs tokius pasakoti; blogų atsitikimų daugiaus ant svieto, jie labjaus puola į akis, užtai ir man greicziaus ateina į galvą ir lengviaus galiu pasakoti. Pereitą kartą rasziau szį-tą apie sudus ir provas, ir „Ukinikas“ tą mano rasztą priėmė, nepapeikė, užtatai ir dabar drįstu dar szį-tą apie sudus paraszyti. — Musų maskoliszka valdžia, norėdama mus paversti į maskolius, tarp kitų del to dalyko izmislų, sumislyjo ir szitą: skirti urėdņikus, o ypacz augsztesnius, vis maskolius — pravoslavņus; sudzių vietas, ypacz sataikos sudzių (miravų) ir apielinkės sudo (okružno) šanarių, yra augsztos ir svarbios, užtatai ant tų vietų atsiunczia pas mus vis maskolius. Teisybė, izs pat-pradzių turiu pasakoti, kad visi sudžios, prigulintieji prie apielinkės sudo ir sudžios-tyrinėtojai (sliedovatelai) — tai žmonės labai dorus, sąžiniszi, teisingi, tai tikri sudžios, kurie neturi jokių politiszkų siekių ir kuriems suvis nerupi maskoliti mus, arba versti į pravoslaviją; bet nemokėdami lietuviszškai kalbėti ir pildydami įstatymus, jie dirba dvasioje valdžios. Sudijant-gi iszeina daug blogo izs to, kad sudžios nemoka vietinių gy-

ventojų kalbos. Kaip žinote, kriminaliszkose provose, t. y. provose apie vagystas, muszius, užmuszius ir taip toliaus, visą dalyką izsaiszkina liudinįkai. Padėkime: eina prova apie užmuszimą žmogaus; įveda liudinįką, rodo jam apskųstąjį ir klausia: „ar matei tą žmogų, kuris užmuszė tokį ir tokį?“ „Macziau,“ atsako. „Ar tas-pats užmuszikas, ką czia stovi dabar priesz tavę apskųstu?“ Liudinįkas atsako: „man rodosi, kad tas pats,“ arba „tur but tas pats.“ Sudžios nesupranta, ką sako liudinįkas, užtatai yra vertikas, kuris izszverczia izs lietuviszkos kalbos ant maskoliszkos.

Padėkime vertiką taip izszverczia tuos žodžius: „taip, tas pats.“ Izs to, ką pasakė pats liudinįkas matyti, kad jis tikrai nežino ir negali pasakoti; jis, gal, tik izs tolo matė užmusziką, neįsižiūrėjo ir negali pažįti; o izs to, kaip perdavė jo žodžius vertiką, iszeina, kad liudinįkas tikrai pažįsta, kad tai užmuszikas sėdi ant kaltinamųjų suolo. Pagal liudinįko parodymą sudžios joku būdu negali apkaltįti apskųstojo, nes kiekviena abejonė eina ant apskųstojo gero, nes geriaus paleisti deszimtį kaltų, nekaip apkaltįti vieną nekaltą; o pagal tai, kaip vertiką perdavė liudinįko žodžius, sudžios turi apkaltįti apskųstąjį. Tai kaip daug kartais sveria vienas žodelis: „rodosi“, arba „tur but“ ir k. Toki atsitikimai, kad vertikai, patys nesuprasdami, neužtėmydami, ką daro, negerai izszverczia izs vienos kalbos ant kitos, toki, sakau, atsitikimai labai dažnai esti. Tas pats pasitaiko su liudinįkais ir civiliszkose provose (apie turtus). Atsitinka dar ir taip: padėkime, vienas pajieszko nuo kito lauką; tas, nuo kurio pajieszko, atėjo ant provos pats be advokato, o maskoliszškai nemoka; teisinasi, pasakoja jis sudui lietuviszškai, o sudas jo nesupranta ir daro provą pagal izsaiszkinimus kitos pusės, o apie jį paraszo, kad jisai, nemokėdamas maskoliszškai, nieko nepaaiszkino. Matote, broliai, kad nors sudžios teisingi ir sąžiniszi, bet delei negerų įstatymų provoja neteisingai. —

Bet mes, tur but ne labai nė mėgstame teisybę ir teisingumą. Ot gminų sudžias mes patys renkame; reikėtu tikėtis, kad izsirsinksime gerus sudžias, nes kas del savęs geidžia blogo, vienok pasirodo, kad mes izs tikro geidžiame dar blogo ir renkame ant sudžios: ne žmogų izzmanantį, szviesaus proto, dorą pasielgimo, teisingą, bet tą, kuris pinigingas ir priesz rinkimus ir laike rinkimų gerai pagirdo mus degtine ir alumi. Užtatai tarp rinktų gminos sudzių beveik nėra gero žmogaus, tik tai nekurie valdžios paskirtieji tai teisingi. Reikia pripažįti, kad mes taip darome, negeisdami sav blogo, bet per neiszmanymą; o žinote, ką kožnas mes darome? duodami balsą už negerą, neteisingą žmogų, kuris ir lieka sudžia?

Taip darydami, mes apvagiame; apiplėsziamo savo artimus, nes prie visų to sudžios neteisingų provų, prie visų jo bereikalingų lupimų nuo žmonių, prie visko, sakau, to mes prisidedami, rinkdami jį ant sudžios, jaigu žinome; kad jis žmogus nesažiniszkas. „Juk kad asz bucziau nedavęs už jį balso, tai jis butu nelikęs sudžia, butu nelupęs mums skuros, butu nedaręs neteisingų provų!“ Kiekvienas apsimislyjęs, pasakyk sav tuos žodžius, o tikinasi, kaip peiliu įdursi į savo szirdį ir suprasi, kiek negero darai, kaip sunkiai nusi-dėdi ir priesz Dievą ir priesz sviatą, rinkdamas ant vaito, arba ant sudžios — negerus, neteisingus žmonės. Juk toks sudžia tai arszesnis už vagį, nes nuo vagies gali pasisaugoti, o nuo jo neis-sisaugosi; jis ant viso svieto akių grėbia, plėszia, nes jam turi duoti ir neszti kyszius.

Girininkas.

Vilkavisztkio pavietis, Kybartų valszezius. Visi gerai žino, kad mus žmonės duodasi kuonotankiausiai apsigaudinėti žydams ir visokiems szunponiams-suvadžiotojams, kurie tik isz to pelno sau duoną. Bet navatnai iszrodo girdint, kad visas valszezius duodasi savę apgaudinėti, nes tarpe daugumo žmonių vis atsiranda ir iszmingesniejie. O tai tikra teisybė. Sztai mus valszezius vaitas yra ne koks tarpinikas mus žmonių; jis veikia iszrodo tarnu naczelniko, o ne žmonių globėju (apekunu); jis yra tokiu jau ponu, kaip ir kiti, kurie niekina lietuviszką kalbą, tik ne niekina lietuviszko keszeniaus (nes mat jame esą geri daigtai). O rodos, kad jai kas žmonems ne patinka, tai ne reikėtu jį ir rinkti į vaitus. Bet kas davė! Iszreuka ir gana. Paklauskite jus, delko taip einasi? O sze delko, tik paklauskite. Vieniems patinka toks vaitas, katras gerai pamyli po iszrinktuvų, kiti balsuoja budami papirkti, tretį renka ta delto, kad giminė arba gers pažįstamas, o daug vėl yra tokių, katrie patys ne žino ką jie renka į vaitus, nes yra prietam girti. O vel mėtant rieszutus, randasi daug prikalbinėtojų, katrie beveik stumte nustume ranką į kitą dėžutę, arba pabaigoje ty-czia įžere rieszutus isz vienos dėžės į kitą. Tokiu budu tampa iszrinktu toks vaitas, katro daugumas visai ne nor. Iszmingesniejie ima prieszitis, bet tankiausiai jų balsas eina ant vėjo.

Tai gaila, mieli broliai, kad mes neklause iszmingesniųjų, kad mes stiklėli degtinės laikome už brangesnį daigtą ne kaip savo reikalus ir už tarpiniką tarp mus ir valdžios aprenkam žmogų neisztikimą, katram mažai rupi mus vargai ir reikalai, bet daugiausiai rupi mus dalmonas ir itikimas naczelnikui. —

Tas pats ką sakiau apie iszrinkimą vaito buna ir renkant loviniką: be suktybių ir painių ne apseina. Sztai tame pacziamė valsze-

ziuje rinko neperseniai loviniką. Susirinkusieji emė rėkaut, kaip rodos ant pesztynių. Daug buvo girtų. Buvo keli kandidatai. Tarp jų buvo viens svetimgentis, katrą labai norėjo įdēt į lovinikus vaitas ir kiti ponėliai. Bėt sztuom tarpu valszeziui pasisekė aprinkti ukiniką isz Daugeleiczių — Vabalą. Pasitikime, kad jis teisingai pildys pavestą jam darbą.

Kybartų valszeziuje Lamkaimio kaime jau nuo 25 ar daugiau metų sugedo tiltas. Tas tiltas stovi ant upės Szeimenos, kur eina vieszelis nuo Kybartų iki Naumieszeziui. Isz pradžių, važiuojant, prasilenkdavo plyszius ir skiles, paskui jau reikėjo skyrium gabėti arklius, o skyrium vėžimą. Bėt jau nuo 10 metų per tiltą visai ne galima važiuoti. Valszezionys, kuriems rupėjo pataisymas tilto, kalbino kitus valszezionis ir vaitą, kad padnotu praszymą valdžiai, idant tą tiltą sutaisytu; bėt tolymesniems, taipogi vaitui mažai rupėjo szits dalykas, taip kad apie tiltą ant ilgai buvo užmirszta. Kad pataisymas tilto taip ilgai prasitėsė, buvo da ir kita priežastis. Neatbutinai reikiant važiuot į Naumiestį, o ne galint pravažiuot szale tilto, buvo galima važiuot aplink per dvarų laukus (Terespolės ir Keturkaimio), kur ant tos paczios upės yra kits tiltas, bėt tada reikėjo daryti didelę alkunę (2—4 mylios) ir važiuoti didei iszbjurušiu keliu. Delto szimet valszezionys sutarė raszyti praszymą į gubernatorių. Bėt atsakimo ant praszymo ne buvo jokio. Tada raszė kitą praszymą į general-gubernatorių į Varszavą ir taip gi ne gavo atsakimo. Vienu tarpu buvo atvažėvęs pats gubernatorius ir per prikalbinėjimą mus garbingo prabaszeziaus O... jau buvo lyg sutarta eit paraszyti; tai-gi pats prabaszezius žadėjo pritarti. Bėt „su durnu du turgu:“ atsi-rado toki, katrie emė pustytis ir prieszytis, sakydami, kad juos su tuo tiltu per daug nuvar-gisė ir t. t. O tuom tarpu sze ko sulaukė. Tiltą pastatė ne ties Lamkaimių, bėt dvarų laukuose ant didesnės naudos ponui, nes tiltas jų neseniai sugėdo. Tiltą apsemė pastatyti vienas žydas už 1500 rublių. Rundas prideda tik 600 rublių, o kitus pinigų turės sudėti ukinikai. Priežastis isz tokio paliepimo valdžios esanti ta, kad dvaro tiltas yra ant kelio, einanczio tiesiog nuo Kybartų į Naumiestį, o antra, kad tiltas Lamkaimio yra 3 eiles (klasos) dvaro-gi tiltas 2 eiles. Rodos, paliepimas rundo butu teisingas, bėt suprantancziui szitą dalyką ir areziau gyvenancziui aiszku, koks yra paklydimas rundo. Viena aprinktoji vieta del tilto yra visai niekai: priesz tą tiltą yra geros dvėjos varsnos žemumos ir tada kada tiltas yra reikalingiausias — kaip-va iszsiliejant upems pavasaryje ir žiemą — privažiuoti prie jo per tą žemumą labai sunku, o

kaip kada ne galima: jau ne vienas sulaužė ten savo vežimą ir pažeidė arklius. Da yra ir kita vieta blogo kelio, bet priesz paminėta vietą tai butu mankynė, o isz antros pusės tik L. tiltas gali buti antros eilės, nes yra didžiausias į visus valszeziaus tiltus: jis yra pastatytas ant 5 eilių polių su krantiniais, o tuo tarpu dvaro tiltas visai be polių ir buvo pastatytas paczio dvarponio. Bet kaip girdėt nabasznikas Keturkaimio ponas, dėka geriems kysziams, savo tiltą įstatė į vietą Lamkaimiszchio, kuris pirma buvo 2 eilės. Buvo dang rugojimų bestatant tiltą: vieni prieszinosi naczelnikui, sakydami, kad jie nieko ne prisidės prie tilto ir iszmėtinėjo jam, kad tai yra didelė neteisybė, bet nieko nemacszyjo. Dabar visi pyksta ant vaito, kad jis nesirupinęs iszaiszkėti szitą dalyką priesz naczelniką, o taipogi kaltina dvarponius, kurie buk mokėję prisisavėti naczelniką (žinoma su gerais daigtais).

Szuklelių kaime buvo atsitikimas, kuris parodo, kaip parubežiniai sargai apseina su mus ukinikais. Vyresnysis (starsza) Szuklelių kardono (taip vadinasi vieta, kur gyvena parubežiniai sargai), norėdamas pristatyti ant kamaros kontrabantų, ėmė bicziuliuotis su vienu bernuku, ir kvostie jį apie kuntrabantus, žadėdamas jam užmokėti užtai. Bernukas, budamas pats kuntrabanszcziku, isz pradžių drovėjos pikto darbo, bet paskui priėmė kelis rublius nuo vyresniojo ir pasakė jam, kad jo gaspadinė ta ir ta diena eis į Prusus ir parsinesz daug pirkinų (tavorų). Teisybe, už poros dienu atėjo į kardoną gaspadinė Žebrauckiene praszydama, idant ją leistu į Prusus nusipirktie bovelnos ant audeklų. Bet jos starsza ne leido. Tada atejo pats Žebrauckas su kitu ukiniku ir gavo pavelyjima parsineszt sau bovelnos. Kada gaspadinė sugrižo su bovelna, parubežinis sargas matė, bet nieko ne sakė tik praszė, kad jam atnesztu laszinių. Isz vakaro viskas buvo tyka ir gaspadinė dalį bovelnos jau atsiskyrė del metimo ant staklių, o kitą dalį paliko kletyje skrynėje. Bet naktyje pacziame pirmomiegyje pasidarė iszgastingas triukszas ant kiemo, kur buvo susirinkę keletas parubežinių sargų: jie nuolatai szandė ir rekė derži, derži! (laiky, laiky). Neužilgo pribėgė prie buto durų jie, ėmė jas daužyti, kad atidarytu. Kada ukininikas atidare duris, maskoliai prie gaspadoriaus iszgriozdė visus namus; ir paėmė ne tik bovelna, bet ir kitų gaspadoriaus daigtų ant 30 rublių vertės. Priežastis užpuolimo buvusi mat ta, kad į tuos namus įsprudę du kontrabanszcziku. Po revizijai kareiviai iszsivarė drauge gaspadoriu, idant pristatyti ant kamaros, jį drauge su tavoru. Ant tamožnes aprokuota buvo tavoro vertė ir uždėta kora ant Žebraucko į 50 rublių. Bet Žebrauckas padavė maskolius

į suda ir neužilgo bus kvotimas (sledstva). Tokiu budu tapė didiai nukorotas visai nekaltas žmogus. Jaigu jam ir nereiks mokėt sztriuopos ir jis susigražys užgrėbtus daigtus, bet už sugaisztį nuo darbų ir baimę nieks neužmokės. O da daugiau szirdį spaudžia tas dalykas, kad iszdavėju ir žuditoju savo gaspadoriaus-geradėjo yra mus žmogus, krikszczionis, tarnas to paczio gaspadoriaus su kuriuo drauge sėda už stalo ir valgo jo duoną. Sakycziau tai ne žmogus — tai angis žmogaus skuroje, kuri siurbia žmogaus kraują, — tai vilkas avies kailyje. Juk tas žmogus yra piktesniu už žverį, nes nuo žverio galima apsigiti, o no tokio žmogaus ne galima apsigiti, nes jis tik kanda isz pasalu ir stumdamas savo duszią į pragarą, stumia savo artyma į duobę nelaimių ir vargų. Mokikimės gitis nuo tokių žmonių, szalikimės nuo jų ir jai jie nuo mus atstumti ne pasitaisys, tai nors mes ne pasipikty-sime jų darbu ir ne apsikrėsime ta bjauriu bjauriausia liga.

Isz kitos pusės reikia prisipažinti, kad ir mes perdaugduodame savę vadžioti už nosies maskoliams Tie vadina savę „generolais mužikų“ ir sako, kad „mužikai turi jų bijoti“. Ir po teisybei dangelis jų bijo ir ne iszdrysta prieszitis — Gaila tu tamsių!

15, 16 ir 17 diena Liepos pas mus buvo toks karsztis, kad žmonės nežinojo kur dingtie. Rodos žmogų degte degino. O į tą czėsą lyg tycziai iszpuolė rugepjutė. Merginos begriebent mirkte mirko nuo prakaito. Lamkaimio kaime nuo tokio karszczio viena griebikė Puniszkos dagi smertį gavo; ji mat apalpusi ant pradalgės ir neužilgo nusimirė. Po nusimirimui atvažiavo filczėris su vaitu apsiklausinėtie apie tą nuopuolį. Už dviejų dienu lavoną pakavojo. Bet perėjus kelioms dienoms lavonas buvo vėl atkastas ir iszmesinėtas, idant tikrai pažinti priežastį smerties.

Jonas Slibinas.

Isz Lietuvos krasztų. Miknaiczų kaime Griskabudžio gm. Mekszro bernukas Vanagas loszė einikį ir iszloszė batus nuo Meiszto bernuko isz kaimo Simokų. Vanagas iszloszės neszėsi batus, Meiszto bernukas pasivijęs drožė Vanagai su szienszake per galvą, kad Vanagas vos namo parčjęs nuėjo ant tvarto miegoti ir užmigo taip, kad iki dabar nepabudo.

20 Rugpjuczio perkunas įtrenkė į Gyrkalnio bažnyčią ir uždegė ją. Ne mažiausio krislo neiszszeszė, Szvencziansias ir sudegė. Perkuno kibirskztis, uždegusi bažnyčią per 20 žingsnių klevą sudraskė.

Kaime Urvinuose, Griskaaudžio parapijos, perkuns vieną žmogų kluone avižas bekraujant užtrenkė. Pati užtrenktojo bėgo pasiszaukti į pagelbą kaimynus, tuo tarpu užsidegė ir kluonas, per ką apdegė ir užtrenktas žmogus. Žinoma,

jį išvilko ir tuo tarpu atgaivino, bet vis-gi numirė po 3 dienų.

Kaime Žardeliuose Oną Olekiutę garnys ap- teikė su leliuke, bet jaunai mamutei nusibodo ją augyti; delto bandė atpratyti nuo maisto. Lė- liutė teisybė, užmiršo maistą, bet vėlei žmonės pasakoja, kad busent ji iszkasta ir pjaustyta, o Onutę sodysę į cipę. Ką čia su piktais žmo- nių liežuviais padarysi? — Onutė rengesi bėgti į „Meriką.“

Kaime Szukėtuose, Grizskabudžio parapijos, ukiniko Potasziaus bobelė pradėjo su bernu gy- vėti; Potaszius-gi turėjo apie 400 rublių. Bo- belė su bernuku pasikvietė porą „Jonvaikių“ ir naktyj užpuolė ant Patasziaus, smagė kad atiduotu pinigų. Atėmę popierėles, da jam iz- laužė 3 szonkaulius. Sirgo žmogėlis apie ne- dėlę ir pradėjo taisytis, bet bobele, norėdama kad greičiaus iszgytu, iszvirė taip gardžių re- munėlių, kad žmogėlis iszgėręs vėmė ir vėmė iki ne numirė.

Kaime Sparviniuose ukinikas Damijonaitis gyveno su savo bobele 20 metų; bet toji jam iszvirė tokių remunėlių, kad žmogus tuo pas Abrahamą iszgėręs nukeliavo. *Zambrų Petras.*

Žinios isz svetimu szaliu.

Sziuose metuose užderėjo visokie kongressai (susivažiavimai) mokytų žmonių. Jau buvo pranešta apie kongressą Berlyne, kurį suszaukė Wilhelmas II. del pagėrinimo buvio fabrikų dar- bininkų. Nesenei-gi Londone buvo kongressas prieszininkų karės (vainos), arba kitaip sakant mylėtojų sutikimo; susirinko į kelis szimtus žmo- nių; buvo ten visokių: ir professorių universitetų, ir deputatų parlamentų ir szejp apszviestų žmonių. Siekis szito kongresso buvo toks, kad apskelbti visam svietui, kad karė yra nedoras daigtas, kad karia ne galima teisingai iszriszti vaidų, jai jie kyla tarp dviejų karalyszezių, kad vaidą reikia iszriszti tarptautiszku sudu, lygei taip, kaip iszsisrisza vaidai tarp atskirių žmonių. Ir po teisybei, karė yra nedoras daigtas. Jai kokie pusbernukai susibarę susipesza taip, kad niat isz snukių kraujai pasilieja, mes juokiamės, kad jie tokiu budu sumislyjo vaidą iszriszti; juk ne tas bus sumusztas, ką buvo neteisingas, tik tas, ką buvo silpnesnis; tokie pat juokai tik verksmingi, jai dvi karalystės iszrisza kokį nors vaidą karia; juk Napoleonas visa Europą po savim pamusze ne delto, kad buvo po jo pusei teisybė, tik delto, kad buvo gabus, gudrus; taip-pat, jai dabar susimusztu maskolius su turkum, tai nēr ka abe- joti, kad maskolius sumusztu turką, nors turko butu ir teisybė; ale mat paprotis, — senovėj karia teisybės jieszkojo ir dabar tokiais keliais jos jieszko.

Bet karė turi ir daugiaus blogų pusių; da- bartiniame laike Europoje viena vieszpattytė ne isztiki kitai; maskolius bijosi pruso, prusas — pran- cuzo, prancuzas — pruso ir t. t.; kiekviens vis nori but stipresniu, kad karei kylus gauti virszų; o delto vis daugina ir daugina skaitlių kariumenės, apszarvoja geresniais ir brangesniais szarvais ir t. t. Kas-gi isz to iszeina? Iszeina, kad kiekvienoj szalyj tukstancziai jaunų, pacziam smagume, dar- bininkų dykaduoniauja, nes kareiviai nē jokio nau- dingo darbo ne dirba ir dar tie tukstancziai dy- kaduonių kuo ne kasmet dauginasi; o antra, tie tukstancziai dykaduonių praryja kasmet milijo- nus pinigų; o tuos milijonus prasti žmonelės- darbininkai turi kruvinu prakaitu iszprakaituoti. Kad dar aiszkiaus butu, asz galiu čia privesti skaitlius, kiek pareina užlaikymas tų dykaduonių Prancuzijoje. Taip, užlaikymas: raitelių pulkaninko pareina ant mus pinigų 4500 r., o pesztininkų — 4270 r.; kapitono raitelių — 1700 r., o pesztin- nikų 1600 r.; prasto kareivio raitelio — 215 r., o pesztiniko — 200 r.; visos kariumenės — 525 000, o jos užlaikymas isz viso pareina 338 000 000 r. ant metų. Matote-gi dabar ant ko tie dideli visose szalise mokeszcziai plaukia; matote kad kolaik bus tokios didelės kariumenės užlaikomos, ne gali buti ne mokeszcziai sumažyti, ne gali žmogus-darbinikas szvesesnių dienų savo sunkiame gyvenime iszyvysti. Užtai-gi szirdingai galima pasakyti acziui buvusiam kongressui Lon- done už norą praplatyti gražią mislį, kad karė yra nedoras daigtas, kad ne reikia tokių didelių kariumenių. Gal, kaip visi pradės rekti, ir viesz- patystės susipras ir jai nors visai ne iszlesziuos kariumenės, tai nors ją dizezei sumažys. Dieve duok kad tai kuonogreiciausiai iszsipildytu!

Liepos menesyj miestelyj Kassel, Vokietijoje, buvo kongressas — labai ypatingas: ant jo susirinko į 200 žmonių, tesėsi dvi dienas, skaitė, kalbėjo, ale tik nē vieno žodžio ne buvo isztarta. Gal nusistebėsite, kas tai buvo per kongressas? Mat tai buvo kongressas nebylių; niat miszios bažny- czioj priesz atidengimą kongresso buvo atlaikytos be žodžių; o kada kongressas pasibaige, tai savo „hoch“ ciecoriui iszreiskė stovint taip-pat tik ženklais.

4. Rugpjucio atidengtas tapo kongressas viso sviato daktarų Berlyne; pirma syk dar tiek daktarų ant kongresso susirinko niat į 6000; kitą tokį kongressą daktarų nuspręsta padaryti 1893 m. Ryme.

Kas turi dizezei vaikų, galima butu parodyti važiuoti į vieną Prancuzijos departamenta (atsako mus pavietui), nes už vaikus ten galima butu pelnyti. Reikia žinoti, kad niekur taip iszleto žmonių skaitlius nesidaugina kaip Prancuzijoje; ten ant 200 mirsztancziųjų gema tik 201, tuom syk

kaip kituose krasztuose ant 100 numirusiųjų, pareina 101—102 užgimusiuju. Kada Szvedijoje, Norvegijoje žmonės gali dvigubai pasidangiti per 60—80 metų, Prancuzijoje tik per 400 m. Kad patraukti tėvus prie gimdymo vaikų, viens departamento urėdinikas apgarsino, kad mokėsės motynoms po 20 frankų (10 r.) už kiekvieną vaiką, jai ji jų turės per penkis. Paskirtą dieną pas tą urėdiniką susirinko 121 motyna su 816 vaikų ir visos, kaip buvo pažadėta, dovanas apturėjo.

Gal norite žinoti, kaip ilgai vyrs su moteria ant svieto sykiu gyvena; pasirodo, kad iš 100 susiženijusių tik 10 sulaukia sidabrinės vesėlijos; tik viena pora iš tukstancio — auksinės ir tik viena iš 10000 iš gyvena sykiu 60 metų.

Užimancziaus gal bus dar žinoti, kiek žmonės tabako iszdako. Viens prancuzas, neturėdamas ką veikti, iszskaitė kiek Prancuzijoje tabako suruko per metus. Sztai ką jis kalba: „jai, sako jis, isz viso tabako, ką suruko prancuzai per metus, nusukti virvę dviejų colių storio, tai taja virvia galima butu apkabinti aplinkui žemę 30 sykiu; o jai visą tą tabaką sutrėti į dulkias, tai jomis galima butu užversti Pompeją ir Herkulumą, kuriuodu užverte senovę savo pelenais vulkanas Vezuvius (Italijoje). Kas-žin, ar ir mes lietuviai tiek daug tos bjaurybės surukome?!

Burtinikai, sako, dikezei pelni už savo burtus, bet matyt ne visados; papasakosiu vieną atsitikimą. Žulusų (Aprikoj gyvenanczių) vieno kunigaikszcio apsirgo sunkei pati; kunigaiksztis szaukia pas savę burtiniką, kad tasai duotu rodą; burtinikas sako, kad jo pati tik tada pasveiks, jai gaus suvalgyti žmogaus taukų, paimtų nuo pacios szirdies. Kunigaiksztis labai mylėjo savo pacią; turėjo-gi iszpildyti ir burtiniko rodą delei tos meilės; ale kur čia gauti žmogų, kuris duotu taukų nuo savo szirdies. Kunigaiksztis, ne daug mislyjęs, liepė burtiniką paskersti ir taukų nuo szirdies iszpjauti. Nežine tiktai gerai, ar pagijo kunigaikszcio pati nuo burtiniko taukų.

Čia galiu praneszti, kad neužilgo ir pas mus pelnas burtinikams nutruks; ministerijoje tiesų (justicijos) įnesztas klausymas, kad patraukti po sudu burtinikus ir visus tuos, kurie paslapeziu užsijims gydymu žmonių ir gyvulių; nežine tiktai kaip sunkus bus pabaudimas tokių daktarų.

Kryme isz pavasario labai gražei sodai žydėjo ir mezgė; vienok naudos ne kiek buvo; pradžioj vasaros taip vaisei nukirmijo, kad pusę jų didesnė ant žemės nubirėjo. Professorius Kai-gorodovas, apžiūrėjęs kelis sodus, kuriuose daugiausia kirmelės bledies padarė, iszrado tik vieną ginklą prieš jas; reikia, sako jis, veisti kuonuodaugiausiai mažiukų pauksztukų, mintanczių kirmelėmis, vabalais arba vabalų kiausziniais, kitaip ne galima apsigiti. Ta pati roda tiktu

ir Lietuvoj, nes jau kelis metus paeiliui kirmelės apėda soduose vaisinių medžių lapus ir gadina vaisius.

Visokios žinios.

Cholera Iszpanijoje. sako, jau pradeda mažyties, ir gerai daro, jau ir taip ikvalei iszgasdino žmonis. Visuose kampuose Europos žmonės emė bijoti, kad tik cholera pas juos nedaeitu. Maskoliai ir nemažai jos bijojo, nes ji buvo pakylus Persijoje ir greitai galėjo į Maskoliją pereiti. Bet nė į Maskoliją nė į kitas szalis Europos cholera pakol da neperėjo, bereikalo tik taip jos bijojosi. Pereitą metą Maskolijoje nuo girtuoklystės numire 1248 žmonės. Tai jau naminė cholera, kurią nereikia parneszi iš Indijos; ją daro kiekviename pavieta, beveik kiekviename valszečiuje ir da už pinigų žmonės ją sav perka.

Vyriausybė respublikos Venecuela (Amerikoje) uždėjo mokestį ant tų, kurie ženytis nenori. Jai kas iki 35 metų neapsiženija, tur užmokėti į kasą paskirtą nuo vyriausybės mokestį. Ženotiems, esa, daug iszeina ar užlaikymo pacios ir vaikų, o neženotie tegu nors turtą kasos padidina.

Iš visų szalių, kurios savo duona iszmisti negali, daugiausiai reikalauja Anglija, į 52 milijonų hektolitrų (1570 milijonų gorceių, arba 65½ mil. purų), Prancuzija reikalauja 18 milijonų Austrija 10. Atlieka-gi daugiausiai Maskolijoje į 42 milijonų hektolitrų (1268 mil. gorceių arba į 53 mil. purų). Suvienytose Valstijose Sziaurines Amerikos atlieka 27 mil. Vengrijoje — 25, Australijoje 7½, kitose mažiaus. Jai suskaityti kiek kur užaugo ir kiek kur reikia, tai pasirodo, kad szimet užaugo daugiaus nė reikia žmonėms viso svieto ant 20 milijonų hektolitrų (607 mil. gorceių arba 25 mil. purų). Negali pasakyti, kad szitie skaitliai yra labai teisingi; teisingai sunku suskaityti, o priegtam kas gal žinoti kiek jų suvės pelės, o kiek iszsibarstys bevažiojant; gal likti tik tiek, kiek reikia, gerai da kad nepermažai.

Likszio laik žmonės iszmislydavo tik prietaisus, su kureis galima butu žmogų užmuszti; parakas, melinitas, dinamitas iszrasti del greitesnio žmonių naikinimo. Daktaras Junemanas iszrado prietaisą, isz kurios galima užleisti ant (neprietelių) prieszų daug tam tycziai pritaistytų dumų, o dumai tie tuojaus užmigdina žmogų. Jai tai butu teisybė, tai ant vainų nereikėtų nė vieno laszo kraujo pralieti, užmigdei tik prieszus, muszis ir iszgraitas.

Sako atvirų žmonių ant svieto nėra. Teisybė jų ne daug, bet vis-gi yra. Viens pastorius sako taip atsisveikino su savo parapionimis. Del trijų priežasczių esa man ne labai gaila jus palikti: pirma — del to, kad jus manę nemylite,

antra — kad jus kits kitą nemylite ir trecze — kad Dievas jus nemyli. Jai jus butumėte manę mylēja, tai nebutumėte per du metu nemokeja man užmokesnio už mano darbus. Jai jus butumėte kits kitą mylēja, man tankiaus butu reikėja szliubus duoti, o jai Dievas butu jus mylėjas, tankiaus butu jus pas savę szaukias ir man tankiaus butu reikėja laidotuves daryti. Po tokiu atviru atsisveikinimui ne bobos, sako, neverkė iszeinanczio pastoriaus. Tai buk-gi žmogus kitą sykį atviras.

Naudingi pamokinimai.

Kaip iszdildyti isz drapanų ženklus, likusius nuo smalos ir taukų?

Labai tankiai atsitinka iszsismaluoti arba iszsitaikuoti. Ženklus likusiuos nuo smalos ir taukų vandeniū joku būdu iszskalbt negalima. Szviežius ženklus lengvai galima numazgoti su terputynu. Patį numazgojimą reikia taip atlikti: paėmęs sausą ir tyrą mazgotaitę, pavilgik ją szviežiame ir tyrame terputyne (tokis terputynas vadinasi prancuziskų ir jo už kelias kapeikas gali ganti aptiekoje) ir trįk ženklus, pakolaik ženklas nuo smalos arba taukų suvis neiszdils. Jaigu jau ženklas ant drapanos stovi nuo labai seniai, tai tasyk, užpylęs ant jo terputyno, lauk, pakolaik smala arba taukai jame nepasileis. Iszmazgojęs, tokiu būdu, ženklus nuo smalos ir taukų, apiberk tą vietą smulkia kreida arba tyrais pelenais. Nudaužęs paskui kreidą arba pelenus, gali da tą vietą isztrįti su minksztymu duonos. Kvepsnys terputyno neužilgio patsai iszsikvėps. Norint, idant jis kuogreicziausiai isznyktų, reikia užpilti spirito arba palaikyti drapaną vandeniniuose garuose, kylancziuose nuo verdanczio vandens.

Kaip užgesiti deganczią naftą (gasą) arba kokį aliejų?

Visur dabar jau ant kaimu žibina su nafta, pertai gali atsitaikyti, kad nafta per neatsargumą iszsilies ir užsidegs. Reikia tokiu būdu ją kuogreicziausiai užgesiti, idant neužsiimtų nuo jos ir visas butas. Kaip tai padaryti? Vandeniū jos niekaip neužgesįsi.

Galima-gi užgesiti tikrai užbėrus ant deganczios pelenų arba smylezių (pieskų).

Bet jaigu nebutų arti nė pelenų, nė smylczių, tai, norint ją kuogreicziausiai užgesiti, reikia uždengti su kokia paklode, užklodu, pagalviu, arba nors ir su savo locna drapana, neturint jau kitokio daigto. Tokiu pat būdu reikia gesiti degantį aliejų, terputyną ir visus kitus skystimus, kurių negalima užgesiti su vandeniu. J. St.

Kaip užlaikyt pieninguma karvių. Karves daug pieno duodanczias reikia milžti ant dienos 3 kartus, ir visai iszmilžti. Milžt-gi

reikia priesz szėrymą ar szėriant, kasdien tame pacziam laike. Kiek galima, reikia pasistengt, kad vis tas pats žmogus milžtų. Toliau, reikia apseit su karvėmis žmoniszkai, t. y. ne muszti, ne gaudyti, ne erziti jų. Taip darant visada galima iszmilžti czystai. Kad iszmelže karves priesz szėrymą, tai jos gal ramiu atsilsėti; jaigu praleidžia paprastą laiką, tai pritvinkęs pienas apsunkina karvę. Permainius-gi milžėjas karvės, pripratusios prie vieno žmogaus, užturi pieną. Melžiant reikia atsituoti isz kairios pusės, todėl kad deszinė ranka tankiausiai stipresnė, kaip kairioji, geriau gal iszmilžti pieną isz užpakalinių spenių, kuriuose daugiau pieno, kaip priszakiniuose. Viena ranka reikia sujimti vieną, o kita ranka kitą spenį, ir milžti kryžkryžium, vis vieną užpakalinį (deszine ranka) ir vieną priszakinį (kaire ranka). Taip jie geriau iszsitusztina. Prietam da geriau, kad kelis kartus melžiant maino spenius, kad piens melžiant isz vieno spenių ne galeitų susirinkti į kitus. *Svirplys.*

Politika.

Anglija. — Belgija. — Turkija. — Portugalijs.

Anglija. Mieste Liverpolyje susirinko pasiuntiniai Anglijos darbininkų, idant pasisznėkti apie savo reikalus. Tokius susivažėvims Anglijos darbininkai daro kas metas. Ant sziumetinio susivažėvimo (kongresso) sutarė reikalauti nuo fabrikantų, kad jie ne verstu darbininkų dirbti daugiau nē 8 adynas ant dienos. Turėdami liuso laiko darbininkai galės daugiau rupitis apie apszvietimą savo proto ir abelnei apie savo naminius reikalus. Ant ateinanczių metų sutarė siųsti pasiuntinius į Briusselį, kur bus susivažėvimas darbininkų viso svieto.

Belgija. Kas pats rupinasi apie savę, apie tą ir kiti rupinasi. Darbininkai pirmiausiai patys pradėjo rupitis apie pagėrinimą savo buvio, dabar jau apie tai pradeda rupitis ir nedarbininkai. Kas nežino apie darbus Vokietijos Ciecoriaus Vilhelmo II. Dabar Belgijos mieste Liutiche susirinko 12000 pasiuntinių nuo katalikų visų krasztų svieto, idant pasikalbėti apie padėjimą darbininkų. Popiežius Leonas XIII ir karalius Belgijos Leopoldas atsiuntė savo gromatas, parodydami tuomi, kad jie prijauczia tokiu užmanymui. Ant suvažėvimo (kongresso) buvo pripažįta, kad nekuriose dirbtuvėse, kaip antai anglekasyklose, dirbti daugiau nei 8 adynas ant dienos yra labai paojinga dėl sveikatos darbininkų. Szvėsti nedeldienius pripažino taip-gi, už labai reikalinga dėl darbininkų. Nutarė taip-pat reikalauti, idant moterų nepriimtų į fabrikus, nes tada nėra kam vaikų prižiūrėti; taip-pat ir vaikai, kuriems reikia į mokslinczias eiti, netur but priimami į fabrikus.

Turkija. Turkai su armenais susitakiti negali. Armenai jau nuo senovės turkų prispausti sumislyjo sav didesnės liusybes reikalauti. Erzerume ir kitose vietose Armenijos pakelė su turkais pesztnes; net pacziam Konstantinoliui (sostapilė Turkijos) užpuolė ant savo patriarko, kurį nelabai mylėjo. (Armenai mat iszpazįsta tikėjimą sziek-tiek panaszu ant katalikų; patriarkas jų gyvena Konstantinoliuje). Tai da vis butu nieko, Turkai butu juos da labiau prispauđę ir liepę tylėti, bet armenai atsiszaukė į vyriaus-

sybę Anglijos, iszrodė neteisingą pasielgimą turkų Armenijoje ir praszė už juos užstoti. Gyvenantieji Paryzėje armenai to pat praszė prancuzų vyriausybės. Kada visas svietas pradėjo peikti turkus už jų nežmoniską pasielgimą Armenijoje. Sultans pažadėjo duoti armenams didesnę liuosybę. Liksziolaik beveik visos vietos Armenijoje buvo turkų užimtos, dabar-gi ant daugumo armenus paskyrė. Reikalaukite, o turi but duota!

Portugalija. Portugalija labai greitai gali, vietoje karalystės, tapti respublika. Daugelis gyventojų nori respublikos. Pirmiaus apie tai driso sznekėti tik slapta, o dabar jau szneka atvirai: ant ulyczių, o kaip kur ir maisztus kele.

Po įvedimui respublikos Brazilijoje, Portugalijos respublikoniską partija labai karsztai pradėjo rupintis. Laikas dėl jų dabar labai geras. Karalius serga, o czia da dabartinė vyriausybė karalystės labai negerai vėda reikalus karalystės. Gyventojus ypacz įpykino sątaika su Anglija (atmenate neseniai pakilusį nesutikimą tarp Portugalijos ir Anglijos už žemės Afrikoje) kurią vyriausybė padarė ne taip kaip norėjo gyventojai. Po tai sątaikai gyventojai taip buvo pikti ant karaliaus, kad pamatė jį važiuojant ulyczia Lisabono (sostapilė Portugalijos), sako, užsigriždavo nuo jo, parodydami tuomi, kad jį visai niekina. Gyventojai Brazilijos padės mums, sako norintieji padaryti Portugaliją respublika.

Turgavietes.

Oficijaliszki apgarsinimai apie sziumetinį surinkimą kvieczių, nurodo pasimažinimą grūdų szitų javų: Amerikoje užaugimas buvo menkas; Indijose plotai užsėti kviecziais pasimažino ir daugumas grūdų szimet mažesnis ant 1% už pernyksztį. Francuzijoje szimet surinko kvieczių 119 436 872 hektolitru (1 hektolitr = 25 gorcezi). Reikalavimas kvieczių ant turgavieczių pasimažino, preke jų beveik visur nupuole, tiktai Amerikoje ir Australijoje pasikėlė. Rugiai-gi visur pasikeli ir labiau yra perkami. Prekes javų buvo:

Kviečiai: New-Yorke 99 — 101; Londone 101 — 106½; Marsilijoje 102 — 109; Berlyne 88; Karaliaucziuje 87½ — 94; Dancige 91½ — 92; Suvalkuose 90 — 105; Dinaburke 85; Kaune 90 — 95; Odesoje 84 — 96; Rygoje 84 — 96; Revelije 92 — 93 už pudą.

Rugiai: Berlyne 77½; Dancige 69 — 70; Suvalkuose 75 — 80; Dinaburke 60; Kaune 60 — 70; Odesoje 63 — 65; Rygoje 71 — 73; Liepojuje 72; Revelije 70 — 72 už pudą.

Miežiai: Londone 68 — 70; Marsilijoje 65; Berlyne 74 — 78; Dancige 75 — 77; Suvalkuose 55 — 70; Dinaburke 55; Odesoje 54 — 57; Rygoje 70 — 71; Liepojuje 65 — 74; Revelije 70 — 75 už pudą.

Avižos: Londone 71 — 94; Marsilijoje 71½; Berlyne 57 — 65; Suvalkuose 50 — 55; Dinaburke 55; Kaune 55 — 60; Rygoje 61 — 70; Liepojuje 59 — 71; Revelije 64 — 68 už pudą.

Sėmenys linų: Rygoje 110 — 121; Liepojuje 109 — 112; Revelije 120 — 121 kap. už pudą.

Sėmenys kanapių: Rygoje 101 — 103.

Linų valaknas: ne perka.

Preke cukraus nupuole nuo 3—5 kap. už akmenį.

Varszavoje už akmenį cukraus galvose moka 285—287.

Medžių ir malkų į Tilžę ir Klaipėdą isz Rusijos privežta per daug, deltoji nėra visai kupczių jų nupirkti; užtatai Varszavoje preke pasikėlė: už medžius ilgus ir storus mokoje czia po 1 rs. už kubiszką pėdą, laibesnius pirkto po 19—23 kap. už pėdą; sparus po 19 kap. už pėdą arba 72—80 kap. už viena; balkiai arzuoliniai po 60 kap. už pėdą; lentos 1½ colio storio geros 17—25 rubliu už kapą.

Prekia svetimų pinigų: angliszkas funt sterling 7 rs. 82,75 kp., vokiszka markė 38,38 kp., francuziszkas frankas 30,98 kp., Austrijos guldens 70,50 kp., pusimperijolai auksiniai 6 rs. 21 kp., rublis sidabrinis 1 rs. 13 kp., rublis popierinis 80,05 kp. rokuojant ant aukso. — Rublis popierinis buvo prusuose pasikėlęs iki 2 markiu 65 fenigu, bet vel nupuolė ant 2 markiu 51 fenig.

Gromatnyczia.

Dobilėliui. Laiszką nuo Tamstos su 6 rubleis apturejom.

Atsakantis rėdytojis: Martynas Jankus, Bitėnuose per Lompėnus.

Apgarsinimai.

Apgarsinimas prenumeratos Žodyno Kunigo Mykolo Miežinio.

Daugelis atsiuncia į Tilžės kniginyčias užklausimus, ar ne galėtu gauti lietuviską žodyną, ale kniginikai priversti yra atsakyti, nes Kursaičio žodyno kupėystoje jau visai nėra, o naujas žodynas kunigo Miežinio dar neišėjo, dėl stokos kašto. Buvo pradėtas spausti, ale, mirus autoriui, turėjo pasiliauti, dėlto kad ne buvo kam duoti kaštą. Dabar keli lietuviai sustatė komitetą, dėl veiksnio išdavimo to veikalo su pagelba prenumeratos.

Tai-gi situom apgarsinimu užprašom mylėtojus lingvistikos abelnai ir mylėtojus lietuviskos kalbos ypačiai, prisidėti su savo pinigais prie šito didei svarbaus dėl lietuvių, latvių lenkų ir maskolių darbo, nes žodynas išeis keturiose kalbose: lietuviskoj, latviskoj, lenkiškoj ir maskoliškoj.

Žodynas dėl užsirašančių iš augšto kaštuos 2 rublių arba 5 markius, o perkant po išėjimui atseis 3 rubliai.

Kas nori idant žodynas greit pasirodytu, tegul siuncia pinigų ant antrašo:

Saunius p. Neukirch Rokaiten.

Sykiu su pinigais prašom siųsti žinią į rėdystę „Varpo“ arba „Šviesos“, dėl kontroles.

Žodynas turės apie 350 puslapių in 8-vo smulkaus rašto

Išsdavejai:

Jons.

Szernas.

„Vienybe Lietuvininku“.

tėvyniszkas laikrasztis, iszeinantis kas seređą Plymouthe, Pennsylvanijoje (Amerikoje), kasztuoja dėl skaitytojų „Varpo“ ir „Ukiniko“ 2 dolerių ant metų su prisiuntimu į parubežį. prenumeratą priima „Varpo“ rėdystė.

Adresas: Editory of „Vienybe Lietuvininku“ Plymouth, Pa., U. S. of America.

Uspraszymas.

Raszejai, kurie pažadėjo savo darbus dėl Lietuviszkojo Kalendoriaus prisiųsti, ir kiti, turintieji jau ką nors paraszę, uszpraszomi yra siųsti savo rankraszczius į rėdystę „Varpo“ ir „Ukiniko“ ant antraszo Vogelio, kaip parodyta ant pirmo puslapio szio numerio.

Spausdintą pas Martyną Jankų, Tilžėje.